ALP 1786
Nr. 1-10

ATEITIS

1911 - 1961
1961, NR. 1
S A U S I S

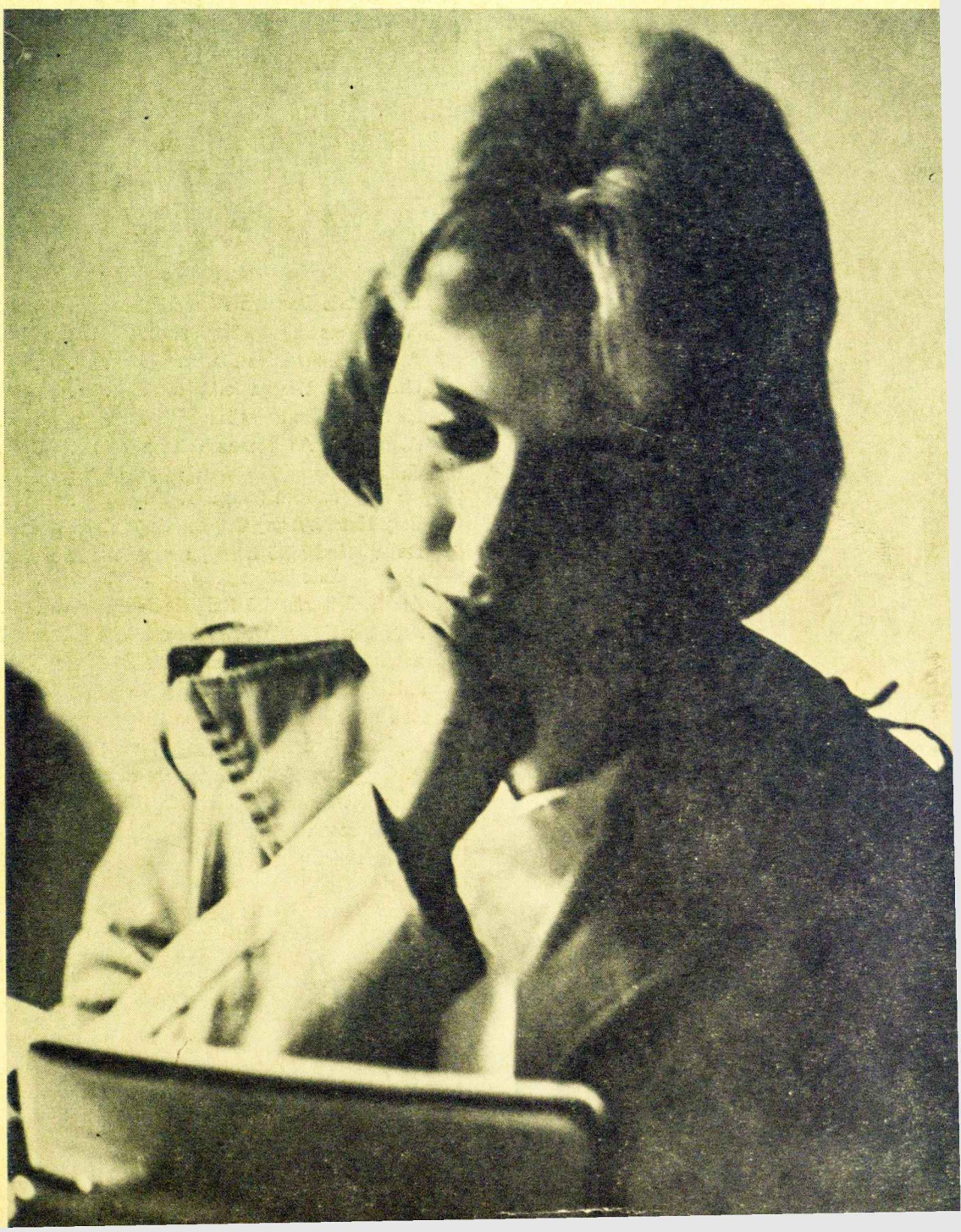

ATEITIS 1911 — 1961

1961 METAI Nr. 1

SAUSIS — JANUARY

★

Redakciniai Kolektyvai:

1. Rimantas Rudys, Dalia Kolbaitė, Janina Konaukaitė, Jonas Račkauskas, Rimantas Repšys, Romualdas Burneikis, Danutė Maciūnaitė, Algis Urbanavičius, Sigitas Leimonas.

2. Rimvydas Šliažas, Dalia Kučėnienė, Dalia Indreikaitė, Veronika Tijūnėlytė, Petras Kaufmanas, Ramūnas Motekaitis, Jonas Šalčius, Angelė Katelytė, Giedrė Jankonytė

Šį numerį redagavo pirmasis kolektyvas.

Redakcijos adresas:

ATEITIS — Redakcija
4105 So. Albany Ave.,
Chicago 32, Illinois
Tel. VIrginia 7-7153

Prenumerata metams $5.00
pagal JAV dol. kursą.
Garbės prenumerata metams $10.00
Atskiro numerio kaina 50¢.
Administratorius Vytautas Šoliūnas

Administracijos adresas:

ATEITIS Administracija
5254 So. Trumbull Ave.,
Chicago 32, Illinois

★

LITHUANIAN CATHOLIC YOUTH MAGAZINE

Published monthly, except July and August, by the Lithuanian Catholic Youth Association.

„ATEITIS"

5254 South Trumbull Avenue
Chicago 32, Illinois

★

Subscription $5.00 per year
Single copy 50¢.

Second class postage paid at the Chicago Post Office.

★

TURINYS

S. Jureivis Razmus Pašaukimas 1
J. Šoliūnas Miesto Fontanas Pavasarį (eil.) 4
Arūnas Liulevičius JOC 5
Gražina D. Elegija (eil.) 8
Kazys Karuža Peizažas (eil.) 8
A. Krivulė Aš Vienas Vakare (eil.) 8
Janina Degutytė Pavasario Diena (eil.), Vilnius Naktį (eil.), Padėka (eil.) 9
Eug. Matuzevičius Grumstelis (eil.), Man Kartais Reikia Tylumos (eil.) 9
Dalia Indreikaitė Kristijono Donelaičio ir Charles Dickenso Realizmo Estetika 10
Audronė Barūnaitė Žalgirio Mūšis 13
Antanas Gilvydis Priešsokratiniai Filosofai 14
a. gladkauskas Meditacija Prie Žvakidės 15
J. Kidykas S. J. Valdovai ne Vergai 16
Bol. Lukošiūnas Spauda: mirties ar gyvybės šaltinis 18
Algirdas Budreckis Lietuvių Naujų Metų Papročiai 19
A. G. Stasys Šalkauskis (recenzija) 20
Vida Bičiūnaitė Ateitininkų Vadovas (recenzija) 20
Pax Romana veikla 21
Iš Ateitininkų gyvenimo 22

Viršelio 1 puslapyje — Nuotrauka J. Račkausko.

Viršelio 4 puslapyje — 1960 m. balandžio 14 - 17 dienomis įvykusios Studijų dienos, Camp Ohiysa, netoli Detroito. Nuotrauka Petro Kausteklio

PAŠAUKIMAS

S. JUREIVIS RAZMUS

Visa egzistencija prasidėjo nuo Dievo. Katekizmo pirmieji klausimai yra: Kas mus sutvėrė? Kas yra Dievas? Kodėl mus Dievas sutvėrė? — Dievas mus sutvėrė, kad Jį pažintume, Jį mylėtume, Jam tarnautume ir po mirties su Juo amžinai gyventume. Tai mūsų uždavinys, tai žmogaus pašaukimas. Dievas pašaukė žmogų į gyvenimą, idant tas žmogus, gėrio ir blogio keliu ėjęs, pasiektų savo Tvėrėją. „Pagauk amžinąjį gyvenimą, į kurį esi pašauktas" (1 Tim. 6, 12), sako šv. Povilas Timotiejui. Šv. Ignacas Loyola dažnai priminė šį žmogaus pašaukimą savo brolijos nariams. O šv. Augustinas kalbėjo, kad mūsų širdis yra sutverta nerami, ir nurimsta tik Viešpatyje. Tačiau būti Jėzuitų ar šv. Augustino vienuolijos nariu yra pašaukimas. Būti kunigu yra pašaukimas. Imti merginą už žmoną yra pašaukimas. (Bent taip turėtų būti sakoma). Tapti inžinierium, tai pašaukimas. Ir jei kas kalba apie kieno dažną vagiliavimą, sako: tai jo pašaukimas.

Kaip visa tvarinija tarnauja Dievui, taip visi pašaukimai turi susilieti aukščiausio pašaukimo tarnyboje. Kai kurie pašaukimai, kaip vagies, nėra pašaukimas; tai tik žodžio prasmės nuvertinimas, arba tiksliau, ekvivokacija. Verta pasižvalgyti pašaukimų miške ir juos surūšiuoti. Tokiu būdu pamatysime jų tikrąją poziciją ir vertę.

Bet pirmiausia, kas yra pašaukimas? Žodžio tiesiogine prasme, tai kvietimas užduočiai. Tėvas pašaukia sūnų nudažyti sieną. Paklusniam sūnui šis šaukimas tapo tikslu: įvykdyti tėvo valią. Žodynas gi sako, kad pašaukimas yra „palinkimas į kurį nors darbą, į kurią profesiją". Perkeltine prasme pašaukimas reiškia gyvenimo reikalą, dalinę neišvengiamybę. Todėl žodis pašaukimas jungia savyje kvietimą, paeinantį iš protingos būtybės ar gyvenimo susidėsčiusių aplinkybių.

Žodžio reikšmė yra gana aiški, tik jo esmė krikščioniško gyvenimo praktikoje gali sukurti netikslių samprotavimų. Tačiau tai retai atsitinka. Kraštutinumai pašaukimo supratime gali būti šitie: vienas sako, kad pašaukimas yra Dievo stebuklas, o kitas sako, kad pašaukimas yra žmogaus nuosavos valios įsikūnijimas. Nedelsdami galime atsakyti, kad be žmogaus valios atsakymo „taip" ar „ne", Dievas nei vienam neužkrovė pašaukimo jungo. Nors apaštalai, kaip Petras, Jonas, ar Matas, atrodo, neturėjo progos apsispręsti prieš ar už Kristaus kvietimą, nes juk Dievo žodis jiems kalbėjo, tačiau žinome, kad turtingasis jaunuolis, kurį Mokytojas pamilo iš pirmo žvilgsnio, nuėjo nuliūdęs, ir apaštalų skaičius liko dvylika, vietoj trylikos ar keturiolikos aiškiai kviestų. Samuelis Senajame Įstatyme labai aiškia kalba buvo pašauktas nepaprastoms pareigoms. Nuostabesnis yra Abraomo pašaukimas. Dievas jam liepė palikti savo kraštą ir eiti. „Eik, o aš tau parodysiu kur". Abraomas priėmė pašaukimą ir tapo naujos genties patriarku. Daug nereikėtų kalbėti apie Aleksandro Didžiojo, Cezario ar Napoleono pašaukimus. Atrodo, kad tai gryni jų valios vaisiai. „Ką tu turi ko nesi gavęs iš Dievo", paklaustų šv. Povilas. Protu galėtumėm sukristalizuoti kraštutinumus, bet tai būtų kai kurių elementų užmiršimo ar perdėjimo pasėka. Kad skaitytoją galutinai neapvilčiau, pašaukimą pradiniai aptarsiu kaipo Dievo kvietimą tam tikroms pareigoms ar tikslui. Galutinį aptarimą pats skaitytojas turėtų lengvai susidaryti, perskaitęs tai, kas seka.

1. Amžinasis pašaukimas.

Be diskusijų turėtų būti aišku, kad antriniai pašaukimai yra priemonės arba keliai vyriausio pašaukimo vykdyme. Iš tikrųjų, pašaukimai klasifikuojami ir sudaro tartum piramidę. Piramidės viršuje stovi pašaukimas į amžinybę. Šiam kaipo ramstis stovi pasauliečio ir dvasiškio pašaukimai; šiems — visi kiti didesni ir mažesni pašaukimai, gal tiksliau profesijomis vadinami. Pašaukimą į amžinybę galima vadinti pašaukimu griežčiausiąja žodžio prasme; dvasiškio ir pasauliečio — griežtąja prasme; profesijas - užsiėmimus — liuosąja prasme. Todėl tikrasis, pirmaeilis, svarbiausias pašaukimas yra pašaukimas į amžinybę. Be šito pašaukimo kiti pašaukimai yra beverčiai ir tik iliuzijos.

Minėtieji šv. Povilo žodžiai, „Pagauk amžinąjį gyvenimą, į kurį esi pašauktas", kelia vieną svarbų klausimą: ar visiems šis pašaukimas taikomas? — Taip, be išimties visiems, kiekvienam žmogui. Toks yra amžinasis tikslas. Tačiau laisvasis žmogus gali apsispręsti ir nuodėmės aktu spiauti į Dievo kvietimą ir po mirties eiti liuciferiui nagų krapštinėti. Didžiojo pašaukimo atmetimas yra sataniškai beprotiškas aktas, bet yra padaromas, kaip liudija patirtis. Amžinoji laimė pasiekiama per pašvenčiamąją malonę. Mirties momente siela turi būti malonės stovyje. Žmogus gyvenąs nuodėmėje negali tikėtis mirti malonėje, nes mirtis ateina, kaip vagis. Amžinasis pašaukimas reikalauja, kad jis būtų vykdomas atskirais gyvenimo aktais, idant žmogus, Dievą garbindamas ir Jam tarnaudamas, gyventų malonėje ir joje augtų. (Malonė yra Dievo gyvenimas mumyse, ir todėl, anot šv. Povilo, esame šv. Dvasios bažnyčios.) Augimas malonėje, apie kurį sužinome iš apreikštų tiesų apie žmogaus tikslą ir viršgamtinį gyvenimą, o svarbiausiai iš nuopelnų fakto ir iš to plaukiančios galimybės pasiekti dangiškąją garbę ir beatifinę viziją turima įvairiais laipsniais pagal nuopelnų kiekį įsigytų šiame gyvenime, spontaniškai kelia klausimą, ar kiekvienas krikščionis yra pašauktas į tobulėjimą. Šį klausimą atsakysiu labai trumpai, nors opinijų ir jų atspalvių yra gana skirtingų. Yra bendrai pripažįstama, kad kvietimas eiti tobulėjimo keliu yra taikomas visiems krikščionims, nes kiekvienam duodama pašvenčiamoji malonė ir reikalingoji pagalba. Be to, pačioje žmogaus prigimtyje yra veiksnys, kuris žmogaus dvasią traukia į aukštumas. M. Olier sakosi dažnai girdėdavęs savyje balsą: „Aukštyn, aukštyn! Aukštyn, bet iki kur? Iki Dievo, amžinųjų kalvų troškimo. Aukštyn, iki perkėlimo savo žmogiškojo gyvenimo į dieviškąjį". Kad nereikia siekti heroiško tobulumo, ar kitaip sakant tokio heroiško šventumo, kokio reikalauja bažnyčia iš šventaisiais skelbiamųjų, negalima įrodyti. Yra saugu sakyti, kad ne visi yra pajėgūs heroišku šventumo keliu eiti. Iš kitos pusės, niekam iš anksto nėra uždaromi vartai į heroišką šventumą. Tačiau neaišku ar Dievas kiekvienam duoda ypatingai gausias malones ir ypatingą pagalbą. Aišku, tačiau, kad krikščionis turi vengti pasaulio. Ką pasaulis čia reiškia? „Pasaulis yra ten kur mintis ieško nuodėmės. Pasaulis yra ten kur patenkinama kūno geiduliai. Pasaulis yra ten kur manoma šiame gyvenime dar ilgai išsilaikyti. Pasaulis yra ten kur rūpinamasi daugiau kūnu negu siela. Pasaulis yra ten kur džiaugiamasi praeinančiais dalykais" (Isaias).

Ateitininkams ypač svarbu įsidėmėti, kad siekime aukščiausiojo pašaukimo jie savo organizacijoje turi rasti

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

pagalbos iš narių tarpo, nes ne individualiniu būdu, bet kaip tos pačios žmonių genties broliai ir seserys, po ta pačia Galva ir tuo pačiu Išganytoju Kristumi, dar labiau, po nuteisinimo visi įkorporuoti ir įjungti į vieną tą patį Mistinį Kūną, privalo siekti į dieviškąją šviesą; atskiri nariai privalo savo darbais padėti broliams siekti, ir siekti visomis galimomis pastangomis, bendrojo tikslo. (Palygink šv. Jeronimo išsireiškimą: „Aš manau, kad ir pats Jupiteris, jei tokią giminystę turėtų, pradėtų į Kristų tikėti... Fiunt, non nascuntur christiani." — Krikščionims tampama, ne gimstama, — tuo labiau geresniais krikščionimis tampama geros aplinkos pagalba.) Mistinio Kūno narių draugystėje amžinasis pašaukimas siekiamas pagal tikros meilės nurodymus ir pagal iš Apvaizdos gautojo luomo reikalavimus.

2. Dvasiškija ir pasauliečiai.

Tokiu būdu prieiname prie antros grupės pašaukimų: pasauliečio ir dvasiškio. Dvasiškio termine šioje vietoje, kaip ir aukščiau, aš įjungiu kunigų ir vienuolių (vyrų ir moterų pašaukimus (tai dvasiniai pašaukimai). Paprastoje žmonių kalboje dvasiškas luomas yra suprantamas kaip pašaukimas tikra to žodžio prasme. Pasauliečių luome, aš manau, saugiai galima surinkti viengungius ir vedusius. Šie luomai yra keliai, kuriais einama į amžinybę. Todėl labai svarbu juos gerai suprasti ir drąsiai įvertinti savo gyvenime.

„Kiekvienas turi sau tikrą dovaną iš Dievo; vienas tokią, kitas kitokią" (1 Kor. 7, 7). „Kiekvienas, kur jis pašauktas, broliai, tepasilieka Dievo akivaizdoje" (1 Kor. 7, 24). Kaip scenos artistas išpildo pasirinktą ar jam skirtą rolę, taip žmogus gyvenimo scenoje atlieka vyriausiojo direktoriaus Dievo parinktą vaidmenį. Geriausieji teatro artistai paprastai turi pasisekimo jiems tinkamose rolėse. Panašiai ir gyvenime: Dievas įstato žmogų į jam tinkamą gyvenimo sritį. Kas dirba su užsidegimu savo tikrojo pašaukimo srityje, randa pasisekimo ir daug laimės. Todėl, jei jaunas žmogus nori būti laimingas gyvenime ir atsiekti amžinojo pašaukimo, pirmoji būtinybė yra pašaukimo pasirinkimas. Kadangi šioje pašaukimų grupėje mes kalbame apie pašaukimus iš viršgamtinio taško, jų surandame tris: pirma, nors šitas pašaukimas klasifikuojasi pasauliečių trupėje, tačiau gyvenime jų randame, ir todėl sakome, kad Dievas kai kuriems duoda viengungio gyvenimą; antra, kai kurie, ar kai kurios pasiaukoja Dievui kunigų ar vienuolių pareigoms; trečia, kitiems, ir teisingai daug didesniam skaičiui, Dievas teikia malonę jungtis moterystėje.

Berneliai.

Viena iš šių trijų rolių tenka kiekvienam. Vieni tampa dvasiškiais ar vienuolėmis, kiti vedasi, dar kiti neranda palinkimo nei į vieną iš jų; nors ir labai norėtų vesti, ar tekėti, kai kurie — kai kurios dėl aplinkybių ar dėl nesekmės surasti sau tinkamos draugystės, ar dėl asmeniškos ar šeimos padėties, ar dėl noro laisvai atsiduoti karjeros ar kilnios ambicijos siekimui, pasirenka gyventi nevedę ar netekėjusios. Reikia, tačiau, pastebėti, kad kurie lieka viengungiais vien dėl noro išvengti rimtos atsakomybės ar dėl noro vesti viešai ar slaptai palaidą gyvenimą yra nieko daugiau neverti, kaip pasmerkimo ir visiško išskyrimo iš aplinkos.

„Atrodo", sako Meyer, „kad nevedusių vyrų yra mažiau negu netekėjusių merginų". Ir jis tęsia sakydamas, kad tai gal ne be reikšmės, nes Dievas pirmajam žmogui sutvėrė padėjėją. Bet kaip ten bebūtų, vienišos merginos, atrodo, veda sekmingesnį gyvenimą už vienišus vyrus. Gyvenimo praktika remta taisyklė rodo, kad, jei nėra labai svarbios priešingos racijos, jaunuolis verčiasi sekmingiau, laikui atėjus vedęs gerą katalikę mergaitę, vietoj stūmęsis diena iš dienos į neaiškią ir nepastovią viengungystę. Beveik visiems jaunuoliams tinka Genezės žodėiai: „Negera žmogui būti vienam". Vėlai vedę dažnai sako: „Jei būčiau žinojęs geros žmonos reikšmę mano gyvenime, nebūčiau tąsęsis prie neapsisprendimo vartų". Tokie turėtų anksčiau pasiskaityti Patarlių knygos posakį: „Kas rado gerą žmoną, rado gerą dalyką, ir jis gaus iš Dievo daug malonumo".

Mergelės.

Mergaitės lieka netekėjusios dėl įvairių priežasčių. Kaikurios nori išimtinai atsiduoti savo profesijai, kaip mokytojos, daktarės, advokatės, gailestingosios sesers, rašytojos, muzikės, dainininkės ar kito garbingo užsiėmimo. Šitos atsidavimo laisvės niekas joms neturi teisės atimti. Jei tokios darbininkės merginos veda dorą gyvenimą ir užlaiko savo širdį skaisčią Viešpatyje, jų stovis yra garbingas ir nuopelningas danguje, ir niekas neturi jokios teisės joms prikaišioti ar jų gyvenimą kritikuoti. Kitos, nors ir labai linkusios ištekėti, rūpinasi tėvais, ar broliais, ar seserimis, ar kitais artimaisiais ir yra užsidėjusios sau ir žmonos ir motinos pareigas jomis nebūdamos. Tokios merginos kalba su šv. Povilu tuos pačius žodžius: „Nes Kristaus meilė verčia mus" (2 Kor. 5, 14). Žinoma, tos merginos, kurios tampa senmergėmis, kadangi jos pramiegojo jaunuolį ar perdaug iš jo reikalavo, ir paskui dėl to visą pasaulį kaltina, visus kritikuoja, apšaukia, liežuvauja, padlaižiauja ir kitokį fariziejišką gyvenimą veda, — tokios turėtų savo nuopelną atsiimti prideramai, anot patarlės: „šauti į vel... būrį".

Kad tinkamai įvertintumėte šventos netekėjusios merginos nuopelnus, paklausykite šv. Luko pasakojimo „Apaštalų darbuose" apie Tabitą: „Ji buvo pilna gerų darbų ir išmaldų, kurias duodavo. Atsitiko tomis dienomis, kad ji susirgus mirė. ...mokytiniai, išgirdę Petrą tenai esant, nusiuntė pas jį du vyru ir prašė: Ateik pas mus negaišdamas... Kai jis buvo atėjęs, ...jį apstojo visos našlės, verkdamos ir rodydamos jam jupas ir drabužius, kuriuos joms buvo padariusi Stirna (Tabita)... Petras atsiklaupė ir meldėsi; atsigręžęs į lavoną, jis tarė: Tabita, kelkis. Ji atvėrė savo akis ir, pamačiusi Petrą, atsisėdo" (Apd 9,36-40). Gerą merginą danguje seks geri jos darbai ir gerų darbų tiesioginiai liudininkai.

Broliai.

Be abejo, visa ką sakiau apie dorybes mergystėje ir viengungystėje, taikau su didesne reikšme visiems ir visoms, kurie renkasi kunigo ar vienuolės, ar broliuko gyvenimą. Apie broliukus vienuolius nekalbėsiu, nes ir taip plačiai esu užsigriebęs. Brolio pašaukimas yra labai panašus į vienuolės. Jie yra pagalbininkai tėvų vienuolijose, arba sudaro savo vienuolijas, užsiimdami, panašiai kaip vienuolės, mokymo ir artimo meilės darbais.

Seserys.

Didelis skaičius katalikių mergaičių yra pašauktos tapti seserimis ar vienuolėmis, kurios atsiduoda krikščioniško auklėjimo ir artimo meilės darbams. Jėzus kviečia jas būti savo sužadėtinėmis, gyventi Jo namuose, arti prie Jo tabernakulio, glaustis prie Jo dieviškos širdies, ir būti apsaugotoms ir paguostoms Jo rankų prieglobstyje, kai tuo tarpu jos atiduoda visą savo jaunystę, sveikatą, talentus, energiją, savo vargus ir džiaugsmus išimtinai Jam, ir pasižada nepažinti kito numylėtinio, kaip tik Jį. Ir kol ištikimybė žydi, tol laimė žemėje ir amžinybė yra tos draugystės vaisius. Vietoj atsižadėto džiaugsmo ir ekstazės kūniškoje motinystėje, Viešpats padaro vienuoles dvasinėmis motinomis, kurios išaugina tiek daug dorybių vaikučiuose ir kituose. Skaitytojau, nemanyk, kad vienuolės gyvenimas rožėmis klotas. Rožės, pats žinai, auga tarp erškėčių. Neša ir jos dienos naštą, bet „aš esu pilnas paguodos, gausiai turiu džiaugsmo visuose mūsų sielvartuose" (2 Kor. 7, 4).

Mergystė ir celibatas.

Dabar gal geriausias momentas, tarp kalbos apie vienuolius ir kunigus, užsiminti ką Trento visuotinis susirinkimas paskelbė dogma: „Jei kas sakytų, kad moterystės luomas yra vertingesnis už mergystės luomą ar celibatą ir, kad nėra geresnis ir šventesnis dalykas likti mergystėje ar celibate negu susijungti moterystėje, tebūna atskirtas". (Prašau, nesumaišyti dalyko. Šiuo pareiškimu Bažnyčia iškelia luomų vertę, bet nesprendžia apie individualius asmenų nuopelnus, kurių tuose luomuose atsiekia. Vedęs vyras gali būti daug šventesnis Dievo akivaizdoje už kunigą, kuris neatlieka savo pareigų. Arba vaikų motina savo darbais gali įsigyti daugiau nuopelnų danguje, negu vienuolė tuos pačius vaikus mokydama. Visi tie individualiniai atsitiktiniai dalykai nekeičia luomo vertės.) Taigi, yra tikėjimo tiesa, kad celibatas ir mergystė yra geresnis ir šventesnis dalykas už moterystę. Tos tiesos pagrindas yra Kristaus žodžiai: „Ne visi išmano tą žodį, bet tie, kuriems duota. Nes yra eunukų..., kurie patys save tokius padarė dėl dangaus karalystės. Kas gali išmanyti, teišmano" (Mt. 19, 11-12). Šv. Atanazas sako: „Dvejopas yra gyvenimo kelias, vienas yra menkesnis, būtent moterystė, kitas, gi, angeliškas ir visų aukščiausias, būtent mergystė". Ir kiti Bažnyčios tėvai, kaip šv. Cyprijanas, šv. Bazilijus, šv. Jonas Chrysostomas, šv. Ambrosius, ypač šv. Jeronimas iškelia mergystę į angeliškųjų dorybių sferą. Šv. Gregorius Nazianzietis kalba: „Didelis dalykas yra mergystė ir celibatas, ir jie laikytini angeliškos ir ypatingos vertės aukštumoje". Šv. Augustinui tikrai netrūko žodžių išgirti mergystę ir celibatą. Tat meskime dabar žvilgsnį į kunigystę, kurioje celibatas yra svarbiausias įžadas.

Kunigystė.

Apie vienuolius tėvus atskirai nekalbėsiu, nes juose jungiasi vienuoliškieji idealai, apie kuriuos jau minėjau, ir kunigystė, apie kurią sekančiai.

Tai jautri tema, nes čia liečiama ypatinga Dievo dovana, prie kurios pats žmogus turi su dideliu sąžinės jautrumu prisidėti. Kristus sakė apaštalams: „Ne jūs mane išsirinkote, bet aš jus išsirinkau ir paskyriau jus, kad eitumėte, neštumėte vaisiaus, ir jūsų vaisius pasiliktų" (Jo. 15, 16). Tėvas Lombardi, statydamas Geresnio Pasaulio judėjimo programą, šitaip ją suskirstė sektoriais: „tiesos sektorius, nes tiesa yra viso pamatas; malonės, nes ji — gyvenimas; teisingumo, nes jis — šių dienų problema; meilės, nes ji — Kristaus įstatymas; militantų, nes jie — viso to skleidėjai; ir svarbiausias sektorius — pašaukimų, ypač į kunigus". Toliau bandysiu nuosekliai parafrazuoti Tėvą Lombardi. Jo minties tekmė visados gyvastingai tinka ateitininkiškoje aplinkoje.

Kunigo (taip pat ir vienuolio) pašaukimas susideda iš dviejų elementų: dieviškojo ir bažnytinio. Jei šių elementų nors vieno trūktų, kunigystė būtų banali profesija, nuvalkiotas užsiėmimas. Dievas kviečia sielą į kunigo luomą, suteikdamas tai sielai reikalingų savybių ir tinkamą intenciją, paliuosuodamas ją nuo išviršinių kliūčių, ir kviesdamas ją Bažnyčios vyresniojo lūpomis. Pirmieji trys elementai yra dieviški, ketvirtasis aiškiai bažnytinis. Pirmieji du išvidiniai — dvasniai, pastarieji išoriniai — jusliniai.

Reikalingas savybes, reiškia įgimtas savybes, arba įgytas (Dievo dovanas): kūno sveikatą, pakankamą protą, sveiką moralę, tinkamą temperamentą, stiprų charakterį; — šie elementai turi būti tokie, kad duotų pagrįstos vilties, jog kandidatas pajėgs atlikti jam uždėtas kunigo pareigas. Tinkama intencija, tai viršgamtiniai motyvuotas apsisprendimas, kad šis gyvenimo kelias esąs jam geriausias. Išorinės kliūtys yra viešas ar slaptas ir į viešumą išėjęs nusikaltimas prieš Bažnyčios ir dorovės įstatymus. Bažnyčios kvietimas pasireiškia vyskupo (ar vienuolijos viršininko) išreikštu pašaukimu. Kadangi kunigas šventinamas Bažnyčios naudai, o ne dėl jo paties užgaidų, todėl niekas neturi teisės į šventimus, kol nėra pašauktas į kunigo luomą Bažnyčios autoriteto. Iš to matosi, kad nebūtina turėti **ypatingai** jaučiamą palinkimą ar traukimą į tą luomą. Pilnam patraukimo į jautraus klausimo aprašymui reikėtų plačiai paliesti kandidato kunigiškų žymių klausimą. Nors būtų galima greit ir tiksliai pasinaudoti Hertling'o duomenimis, tačiau tam šis straipsnelis ne vieta. Žinotina tiek, kad konkrečiais atvejais išpažintojas ar dvasios tėvas yra tikrasis sprendėjas apie turimo pašaukimo ženklus ir jų tikrumą.

Prieš šventimų gavimą jaunuolis turi praleisti daug metų specialioje pasiruošimo mokykloje, studijuodamas ir melsdamasis. Jis turi išmokti pažinti ir paklusti viršininko ir Dievo valiai; turi užsitikrinit, kad jis jokios sąlygos, ar asmens nėra stumiamas į kunigystę; turi savo gyvenimu įrodyti, kad ne jis Viešpatį renkasi, o Viešpats jį; jis turi susipažinti su būsimais darbais, o jie bus sunkūs, nes pats Viešpats sakė: „Piūtis, tiesa, didelė, bet darbininkų maža" (Mt. 9, 37). Ir kai jaunuolis po nepaprasto pasiruošimo įsitikina, kad su Dievo pagalba jis pajėgs nešti kunigystės saldų jungą iki mirties, ir kai vyskupas jį toms pareigoms pašaukia, jis gali būti tikras turįs pašaukimą į kunigystę. Atpildas už jo pastangas ir darbus yra didelis. „Tuomet Petras atsiliepė: Štai, mes visa palikome ir sekėme tave. Jis jiems tarė: Iš tikrųjų, sakau jums, nėra nė vieno, kurs, palikęs namus, ar gimdytojus, ar brolius, ar žmoną, ar vaikus dėl Dievo karalystės, negautų daug daugiau šiuo laiku ir būsimame pasaulyje amžinojo gyvenimo" (Lk. 18, 28s).

De Guibert, kalbėdamas apie pašaukimą į aukštąją kontempliaciją, ją lygina su pašaukimu į kunigystę. Labai bendras ir labai platus pašaukimas į kunigų luomą Kristaus ir Bažnyčios yra duodamas visiems, tačiau labai mažai jį seka, nes ne visiems duodama ypatingoji malonė, kad suprastų „tą žodį" (Mt. 19, 11), ir ne visiems duodama tiesioginė pašaukimo malonė. Tam labai gražus palyginimas yra vyrų kvietimas į kariuomenę. Gatvėse daug kur matosi didesnių ar mažesnių reklamų kviečiančių jaunus vyrus į kariuomenę. Daug kas tų reklamų net nepastebi, kiti pažvelgia, kiti perskaito, kiti sustoja, dar kiti savęs klausia, ar man stoti? Jei kas būtų paklaustas ar save klaustų, ar man stoti į kunigų luomą, turėtų atsakyti kitu klausimu: „o kodėl ne?!"

Moterystė.

Panašiai turėtų būti atsakoma į visus pašaukimus. Tik moterystė, atrodo, yra greičiau sukuriama negu klausimas spėjama pastatyti, nes čia veikia daug akylų elementų. Moterystės luomas yra vienas iš anksčiau suminėtų luomų, kuriame vedusieji gali ir turi siekti krikščioniškos tobulybės. Yra dažna, tačiau klaidinga nuomonė manyti, kad tie, kurie neturi pašaukimo į kunigus ir vienuoles, neturi pašaukimo išvis, ir todėl jungiasi moterystėje. Dievas taip norėjo ir tokią moterystę palaimino, kokią pradžioje buvo sutvėręs. Moterystė — tai naudojimasis visomis galiomis, kurios skirtos Dievo ir artimo tarnybai. Tai pavedimas viso gyvenimo Dievui. Šitaip reikia suprasti moterystės pašaukimą.

Žmogus turi savyje Dievo įdiegtą talentą, motyvus, patrauklumą vieno kitai (ar vienos kitam) ir t. t., ir todėl jauni žmonės yra kviečiami sudaryti šeimą. Pirmasis susitikimas, dvasios ir kūno išraiškos, tolimesnė pažintis, auganti meilė — visa tartum surėdyta (faktiškai viskas Dievo suplanuota), kad du taptų vienas kūnas. Dievas pats įsakė: „Todėl vyras paliks savo tėvą ir motiną ir laikysis savo moters ir du bus vienas kūnas" (Gen. 2, 24).

Moterystė gali ir dažnai yra visiškas dviejų gyvybių pasiaukojimas Dievui. Šv. Povilas palygina vyro ir žmonos meilę su Kristaus meile Bažnyčiai. „Nes vyras — moters galva, kaip Kristus yra Bažnyčios galva... Vyrai, mylėkite savo moteris, kaip Kristus mylėjo Bažnyčią ir pats save

atidavė už ją, kad ją pašventintų..." (Efez. 5,25s.). Kristus pašventė moterystę ir padarė ją sakramentu. Vyro ir moters vienumo ryšys yra paties Dievo autoriteto patvirtinamas. „Ką Dievas sujungė, žmogus teneperskiria" (Mk. 10,9). (Divorsas yra grynas iš Dievo pasityčiojimas.) Vedybų Mišiose jaunieji turi ypatingą ir gal vienintelę savo gyvenime privilegiją užlipti ant altoriaus laiptų, kad ten vienas kitam pasižadėtų. Mišios net Kanono metu yra pertraukiamos ir duodamas vedusiems specialus palaiminimas.

Moterystės didingumas yra didelis. Vyras ir žmona eina į gyvenimą, kad paklustų Dievui ir išpildytų Jo įsakymą daugintis ir pripildyti žemę: gimdyti vaikus žemei ir dangui, ir auginti juos pagal Dievo atvaizdą. „Ir sukūrė Jis žmogų panašų į save".

Popiežius Pijus XII apie moterystės didingumą šitaip kalbėjo: „Amžinoji Dievo meilė sutvėrė pasaulį ir žmoniją iš nieko; Jėzaus meilė savo Bažnyčiai gimdo sielas viršgamtiniam gyvenimui; krikščionio vyro meilė savo žmonai dalyvauja tuose dviejuose veiksmuose, nes Tvėrėjo valios paklusnybėje vyras ir žmona paruošia sielos gyvenvietę, kurioje malonės būdu šv. Dvasia gyvens. Tokiu būdu, atlikdami apvaizdos jiems uždėtą pasiuntinybę, vyras ir žmona tampa Dievo ir Kristaus bendradarbiai: jų veiksmai turi savyje kažką dieviško, ir todėl juos galima vadinti „dieviškosios prigimties dalininkais".

„Argi mums reikėtų abejoti, kad šitos privilegijos neturi nieko bendro su pareigomis? Dieviškosios pareigos didingumas įpareigoja krikščionis vyrus ir žmonas daug ko atsižadėti ir parodyti daug drąsos, kad kūnas nevaržytų sielos kelyje į tiesą ir dorybes, kad jo svoris netrauktų sielos į bedugnę. Bet kadangi Dievas niekada nereikalauja neįmanomo, Jis, duodamas pareigas, duoda jėgos jų išpildymui, — moterystė, kaip didis sakramentas, teikia šalia viršjančių žmogaus jėgas pareigų, pagalbos, kuri pasirodo esanti viršgamtinė".

„Mes tvirtai tikime, mano mielieji vyrai ir žmonos, kad šitos dieviškos pagalbos bus jums duota, nes karštai jos prašėte, kai prie altoriaus laiptų atidavėte savo širdis vienas kitam amžinai" (1940. sp. 23).

Moterystės pašaukimas reikalauja rūpestingo pasiruošimo. Jau žinote, kiek Bažnyčia rūpinasi kunigų paruošimu, — nemažiau Bažnyčiai rūpi ir moterystė. Draugavimo laikotarpyje reikalinga pažinti ar būsimasis,-oji tikrai jam-jai tinka. Ir jau nuo vaikystės jaunimas turi būti tėvų auklėjamas taip, kad jaunajame žmoguje išsivystytų tinkamas charakteris, krikščioniškos dorybės, kad būsimam sekmingam šeimos gyvenimui būtų padėtas tinkamas pagrindas.

Reikia dar pabrėžti, kad pirmasis moterystės tikslas yra vaikų gimdymas ir auklėjimas; antrinis tikslas yra vedusiųjų savitarpinė pagalba.

3. **Profesijos.**

Pasauliečių ir dvasiškių luomai, sakėme, sudaro antrąją pašaukimų grupę. Trečiąją grupę, kurios pagalba siekiami arba atliekami aukštesnieji arba aukščiausias pašaukimas, sudaro palinkimai arba profesijos. Šios yra tikros materialinės priemonės aukščiausiajam tikslui pasiekti. Dievo valia todėl aiški — profesijos darbas turi būti atliktas kuo geriausiai įkinkant visas pastangas. Tiek pakaks žinoti apie profesijas; o ir šio straipsnelio tikslas nėra jas plačiau apžvelgti. Prieš stodami į universitetus ar kitas aukštesniąsias mokyklas, jaunuoliai turėtų sekti savo gabumų kryptį ir neužmiršti su patyrusiais pasitarti.

Pašaukimas reikalauja aukos.

Fichtė parašė visą knygą, ieškodamas atsakymo į klausimą, koks jo pašaukimas? Pradžioje knygos jis tartum juokauja: tai bevertis klausimas. Kiek apmąstęs reikalą, Fichtė sako: „Ne vien pažinti, bet ir pagal pažinimą veikti yra mano pašaukimas". Jei su tuo viskas ir baigiasi, tai ir atsakymas yra bevertis. Tačiau, jei pažinta, kad vyriausias pašaukimas yra amžinasis gyvenimas, ir jo siekimui tarnauja kita eilė pašaukimų, pagal tą pažinimą reikia veikti. „Iš pašaukimo darbų žmogus statosi savo gyvenimo rūmą" (T. Toth), kaip žemėje, taip ir danguje. Gerai suprastas ir tobulai vykdomas pašaukimas nėra egoizmo triumfas; priešingai, tai Dievo ir artimo meilės ekstazė. Visą šį mano padrikų minčių pluoštą Thomas Marton susumuotų šitaip: „Praktikoje yra tik vienas pašaukimas. Ar tu būtum mokytojas, ar gyventum vienuolyne, ar slaugytum ligonius, ar esi brolijoje ar ne, vedęs ar viengungis, nesvarbu kas tu bebūtum ir kuo beužsiimtum, esi pašauktas į aukštesnį vidinį gyvenimą; ir dar daugiau, esi pašauktas skleisti to gyvenimo vaisius tarp kitų, jei ne žodžiu tai darbais". Pašaukimo kaina — savęs atsižadėjimas.

Kunigas **Simas Jūreivis Razmus** yra vikaras Glen Ellyn, Ill. Nuo mažens veiklus ateitininkas, ne kartą rašęs mūsų žurnalo puslapiuose.

J. ŠOLIŪNAS

MIESTO FONTANAS PAVASARĮ

Ei, jūs miesto sargai, grąžinkit man gyvybę
Paleiskite tekėti mano gyslom kraują,
Kad manyje vėl praustųsi sugrįžę paukščiai
Ir saulės nudažytom varsom gėrėtųsi
praeiviai.

Ei, jūs miesto sargai, nuplaukite man kojas,
Kurias man miegant apnešė purvu juoda
žiema,
Kad ašen, būdamas švarus, lyg Ostijos
namelio langas,
Osanna vėl giedočiau Velykų šventėj...

Ei, jūs miesto sargai, išlaisvinkit mane
Iš savo gatvių varžto,
Kad aš nors geležinėm venom
Išbėgčiau vėl pabudusian kelian.

Ei, jūs miesto sargai, grąžinkite man
laisvę...

JOC

ARŪNAS LIULEVIČIUS

Dėl to Jis gimė ir gyveno kaip darbininkas. Kodėl Jis neatėjo kaip aristokratas, intelektualas, universiteto profesorius? Kodėl Jis atėjo kaip paprastas darbininkas? Kodėl Jis gimė tvarte? Kodėl trisdešimt metų Jis gyveno darbininko gyvenimą? Dėl to, kad primintų pasauliui net ir paties grubiausio darbo vertę.

Prel. Joseph Cardijn

1936 metų birželis — pasaulį nusiaubus ekonominė krizė. Roubaix mieste šiaurės Prancūzijoje irgi jaučiasi didelis vargas: daug bedarbių, nuolat didėja atleidimai. Darbininkai nerimauja: kas bus, kas bus? Iš Paryžiaus ateina gandai: streikai — fabrikus darbininkai okupuoja. Streiko banga nusiaubia ir Roubaix. Organizuota raudonųjų grupė perima vadovavimą vienam tekstilės fabrike — darbas vidudienį nutraukiamas, darbininkams paskelbiama, kad namo neisią, kol darbdaviai sutiks patenkinti reikalavimus, patenkinti darbininkų sąlygas. Darbininkų minia sutinka — reikalavimai teisingi, o jei su detalėm nesutiksi, būsi apšauktas fašistu.

Yra tik vienas jaunuolis fabrike, kuris atsisako priimti raudonųjų metodus. Savo nepriklausomos unijos vardu jis kovoja už tikrą darbininkų padėties pagerinimą, kuris nereikštų atsidavimo naujiems, raudoniems ponams: išsikovoja teisę, kad jei neleliama Prancūzų trispalvė, tai ir nebūtų keliamos raudonosios; kad moteris leistų grįžti prie šeimų, kad darbininkai turėtų teisę įsirašyti ne tik į socialistinę uniją, bet ir į laisvąją.

Štai anksyvas rytas. Atbėga pas jį susijaudinęs darbininkas ir sako, kad kažkoks tipas nupiešęs kryžių, kuris audimo mašinų skyriuj kabėjęs, ir sudaužęs ant cemento. Tikra teisybė: nors anksčiau nepastebėjęs, dabar aiškiai matosi, kad kryžiaus kabota virš durų — likusi balta dėmė. Kryžius — ant žemės: pageltonavusio gipso Kančia sutrūkus į kelias dalis. Ant vinies užkabintas plakatas su sukeverzotu užrašu: „Kristus irgi su mumis! Žemyn su kunigais!"

Rytdienos popietė. Sekcijų seniūnai turi savo savaitinį susirinkimą. Dalyvauja ir šis jaunuolis. Išbalęs, sau tyliai kartoja: „Aš nebijau, aš nebijau". Iš kampų į jį retkarčiais dėbčioja tipai, kurie draugiškai jam patarė apie incidentą neužsiminti — jei ne, būsiąs sumaltas į dulkes ir po Roubaix išsklaidytas.

— Kunigas! kažkas šūktelėjo.

Bet aš tęsiau. Aš perėjau prie to vėliavų incidento. Aš priminiau tą, ką aš nuolat sakiau:

— Jokios bet kurios rūšies diktatūros. Jokių vėliavų, arba visų vėliavos: trispalvė lygiai kaip ir raudona...

Aš rėžiau drąsų smūgį. Nuo vėliavų aš brutaliai perėjau prie krucifikso klausimo:

— Ir kai kalbame apie laisvę, aš sakiau, aš reikalauju iš jūsų visų mūsų krikščionių laisvės„ Jėzaus-Kristaus mokinių, kurią jūs pažeidėt! Mūsų vėliava, tai kryžius! Vienas gyvulys jį nutrenkė ant žemės, išniekino!

Aš mečiau žvilgsnį kalbėdamas į mano priešų komandą, stovinčią pirmoje eilėje. Jų susitraukę, perpykę siluetai mane gąsdino. Aš pasiskubinau nusukti akis. Iš likusiųjų, palankus šnabždėjimas kilo iš moterų pusės:

— Tai tiesa...

— Jis turi priežastį...

— Jis mums netrukdė, tas Kristus.

— Jis ten taip ilgai buvo.

Jų nedrąsus ir vargingas pritarimas mane palaikė.

— Aš reikalauju, tęsiau toliau, kad Kristus būtų vėl pakabytas ant sienos, kad jis vėl paimtų savo vietą mūsų aplinkoje. Jis dirbo su savo rankomis, kaip mes! Jo atvaizdas visuomet buvo prieš darbininkes nuo pat fabriko įsteigimo. Jis galėjo ne kartą padrąsinti, paguosti jūsų darbininkes mamas, prieš jus.. Jo atvaizdas nusipelnęs, kad jis būtų vertinamas dėl visų vargų ir skausmų, kuriuos jis yra matęs...[1]).

Jaunuolis minios dėmesį pagauna. Keliuose šimtuose protų pasėta sėkla: „Pagarba Kristui, nes ir Jis buvo darbininkas."

Ant Mardyck atlapo ženklelis su raidėmis JOC. Jaunuolis yra žosistas — narys tos organizacijos, apie kurią Popiežius Pijus XI pasakė, kad tai yra tobulas Katalikiškosios Akcijos pavyzdys. Mardyck gyvena tik rašytojo Maxence van der Meersch romano „Žmonių žvejai" puslapiuose, tačiau jo darbai — gyvų žosistų darbai: žosistai nebėga iš fabriko aplinkos. Drąsa, kasdieninis heroizmas — visos JOC organizacijos ženklas.

1936 metais JOC buvo dar visai jaunutė — vos dvylikos metų. 1950 metais ji jau apėmė 62 tautas su pusantro milijono narių.

Kas yra JOC? Tai prancūziškas organizacijos vardo sutrumpinimas. Pilnas jos vardas — Jeunesse Ouvriere Chretienne. Anglų kalba balbančiuose kraštuose jos vardas yra Young Christian Workers, sutrumpinamas į YCW.

Ko siekia žosistai — JOC nariai? Jų didžiausias siekis: atpirkti devynioliktojo šimtmečio gėdą — sugrąžinti darbininkiją Bažnyčiai. Jie siekia darbininkiją iškelti iš proletariato. Jų manymu yra paika auginti tokius darbininkų vadus, kurie darbininko gyvenimo išsižada.

Vadai turi atlikti revoliucinį darbą. Revoliucija reiškia visišką pasikeitimą, iš šaknų, bet toji revoliucija, kurią mes planuojame, yra gėriui. Ji yra labai reikalinga revoliucija, ir ji yra neišvengiama. Bet mes turime turėti tikrus revoliucionierius, ne bačkų daužytojus, kurie sujaudina minias ir įkalba jas sukilti, ne demagogus, kurie savo audienciją apdumia retorika, bet žmones, kurie įvykdo revoliuciją savo liudijimu. [2]).

Žosistai yra darbininkai: darbas jiems ne prakeikimas, bet pašaukimas. Žosistai yra veiklos žmonės — jie nesupranta tikėjimo be darbų.

Tikėjimo be darbų neužtenka. Tu turi melstis, eit į mišias, eit prie Komunijos, bet to neužtenka.[3])

Jie tačiau žino, kur yra jų jėgų šaltinis: jų gyvenimas yra Mišių aukos tąsa.

> Nėra Dievo Karalystės be darbo, ir todėl darbas turi būti gerbiamas ir su pararba ir teisingumu. Savuoju darbu, tarptautinė darbininkų klasė turi pastatyti naujojo pasaulio Katedrą, kurioj darbo klasė nebėra skaitoma vergu, bet kurioj darbininkas aukoja savo darbą kaip garbinimo auką kartu su Kristum mišiose.[4])

O visa tai prasidėjo su vienu flamandu kunigu, kuris savo mirštančiam tėvui prižadėjo nusižudyti dėl darbininkų klasės. JOC istorija yra kunigo Cardijn istorija.

Steigėjas Cardijn

Joseph Cardijn gimė 1882 metais Hal miestelyje, flamandų Belgijoj. Mažas Hal miestelis, garsus tik savo odos fabrikais ir sena, iš tryliktojo šimtmečio katedra, skirta Marijos garbei. Šios katedros šešėlyje ir gimė Cardijn. Nieku nepasižymi Hal: lygumoje surikiuoti viens prie kito namai, geltonai, mėlynai, raudonai nudažyti. Neturtingi Cardijn tėvai: tėvas vežikas, motina tarnaitė. Šeima nemaža: tėvų darbas vaikus aprengdina ir pavalgydina, tačiau jau nuo mažens Cardijn žino, kiek prakaito tai tėvams kaštuoja.

Juozas baigia pradžios mokyklą. Toliau mokslo netęs — eis gizeliu į fabriką, talkinti tėvams pelnyti šeimai duoną. Tačiau jį jau keli mėnesiai kamuoja nerimas. Cardijn apie tai taip pasakoja:

> Tai buvo mano įstojimo į fabriką išvakarės. Aš užlipau į miegamąjį kartu su mano broliais ir seserimis. Kai jie visi jau buvo užmigę, aš basas nušliaužiau į virtuvę, kur mano tėvelis ir mamytė, nežiūrint vėlyvos valandos, tebekalbėjo prie židinio.
>
> „Tėte", tariau aš, „yra kaikas, ko aš noriu tavęs paprašyti. Prašau, leisk man tęsti mano mokslą!"
>
> „Bet tu juk puikiai žinai", atsakė mano tėvas, „kad tu esi pats vyriausias, ir kad mes tavimi pasitikime, kad pagelbėsi mums išauginti tavo brolius ir seseris".
>
> Bet aš nenusileidau, „Tėte, aš pajutau manyje Dievo balsą. Aš noriu būti kunigas".
>
> Aš pamačiau dvi dideles ašaras besiritančias mano tėvo skruostais, ir mano motiną išbalusią, baltesnę negu virtuvės siena. Pagaliau mano tėvas tarė mano motinai:
>
> „Motin, mes dirbom sunkiai, bet idant turėti šitą džiaugsmą, mes dirbsime dar stipriau."[5])

Cardijn įstoja į paruošiamąją seminariją. Pagaliau — klierikas. Tėvo sveikata pašlijus — dirba daugiau, negu leistina. Krinta į lovą — sūnus telegrama iškviečiamas prie mirštančio tėvo, kuris savo nuo sunkaus darbo suskirdusia, surambėjusia ranka laimina sūnų.

> Jau praėjo beveik keturiasdešimt keturi metai, kai aš pasižadėjau prie mano tėvo lovos, kuris per anksti mirė, kad aš galėčiau tapti kunigu: „Tėve, tu užsimušei dėl manęs; aš nusižudysiu, kad išgelbėčiau pasaulio darbininkų klasę".[6])

Į kunigus įšventinamas 1906 metais. Paskiriamas į Louvain universitetą vieniems metams sociologijos studijoms, gi po to į Basse-Wavre paruošiamąją seminariją. Vasaros atostogas išnaudoja kelionėms: į Vokietiją — Ruhro sritį, Prancūziją, Angliją. Cardijn giliai susirūpinęs darbininkais — jau nuo seminarijos dienų jis kremtasi, kad savo draugams, kurie paliko mokyklas ir dirba fabrikuose, jis pasidarė ne tik svetimas, bet ir priešas, nes kunigas:

> Aš galėjau tada matyti, kad mano senieji žaidimo draugai — geresni vyrukai negu aš, dažniausia — net buvo nustoję eiti bažnyčion po kelių mėnesių darbo. Vien dėl to, kad aš mokiausi būti kunigu, jie į mane žvelgė kaip į priešą. Bedugnė tarp mūsų jau buvo iškasta.[7])

Didelį įspūdį jam Anglijoje padaro unijos organizatorius Ben Tillet — aštria akim, kupinas energijos. Susitinka Cardijn ir su Baden-Powell, kuris jį kviečia steigti skautus Belgijoje. Pasikalbėję, abu atranda, kad skautai darbininkų problemos neišspręs: apart charakterio ugdymo, reikia organizuotos įtakos į darbininko aplinką — fabriką, gyvenimą.

1912 Cardijn sunkiai suserga pleuritu. Nuo mokytojavimo turi atsisakyti. Vos ant kojų atsistojęs yra paskiriamas vikaru į Laeken parapiją. Parapija: didžiausi kontrastai. Parapija yra Briuselio mieste: — apima karališką rajoną ir neturtingiausius fabriko darbininkų kvartalus, kurie sudaro apie devyniasdešimtąjį nuošimtį iš 15,000 parapijiečių.

Viena iš vikaro pareigų: padėti moterų organizacijoms parapijoj. Yra siuvimo ratelis mergaitėms, kurio didžiausias metinis pasirodymas yra Kalėdinis vaidinimas, į kurį ateina turtingos ponios, parodyti, kad susirūpinusios varguomene. Cardijn greitai susipažįsta su keliom energingom mergaitėm, kurių siuvimo ratelio veikla nepatenkina. Jos žvelgia į savo aplinką, susipažįsta su sąlygom, ir stengiasi jas pakeisti. Jos dirba, ne tik aimanuoja. Už metų mergaičių ratelis jau turi virš tūkstančio narių, keliolika sekcijų, pastovius studijų ratelių susirinkimus. Jau įstengta padaryti įtakos į darbo sąlygas: suorganizuotos darbininkių unijos kovoja už darbo teises.

Pamatę tokį atgimimą parapijos mergaitėse, susidomi ir parapijos vyrai. Daugiausia domisi Fernand Tonnet, kuriam teks būti pirmuoju žosistu. Praleidžia ilgus vakarus beplanuodamas, bekalbėdamas su Cardijn.

Briuselio arkivyskupas kard. Mercier Cardijn paskelbia visai diocezijai socialinio darbo administratorium. Cardijn metodas plečiasi visam Briusely jau atsiranda darbininkėms mergatėms sudaryti rateliai. Užeina Didysis Karas, ir visi darbai apmarinami — Belgiją okupuoja vokiečiai.

Už savo besitęsiančią veiklą Cardijn įmetamas į kalėjimą. Čia, pasirodo, ir yra puiki proga apsvarstyti, sistematizuoti darbo metodus. Čia ir gimsta JOC veiklos vadovėlis.

Darbo Metodas

Kokių išvadų priėjo Cardijn, bemąstydamas savo celėje kalėjime?

Jis suprato, kad prieš pradedant veikti, reikia suprasti, kodėl ta veikla reikalinga. Tad pirmasis žvilgsnis turi būti į aplinką. Čia atskiram žmogui ateina talkon studijinis ratelis. Kartais, vien tik iš savo patirties žiūrint, problema atrodo daug mažesnė, negu iš tikrųjų yra — pamačius visų patyrimą, galima pamatyti, prieš ką atsistojama. Jei vienam fabrike darbininkai išnaudojami, tai gali manyti, kad tai tik kieno nors blogos valios reikalas, bet jei pamatai, kad tas dedasi visur, pajauti, kad reikia greitų pastangų prieš tą visuotinį blogį kovoti.

Jau didelis žingsnis pirmyn, nutarus, kad reikia ką nors daryti. Lieka klausimas: kaip? Čia vėl studijinis ratelis naudingas — pasidalinę savo patirtim nariai gali daug geriau surasti kelią tikslui pasiekti. Tad čia antras žingsnis: surinkus stebėjimus — spręsti.

Cardijn žino, kad sprendimai taip ir dažnai pasilieka debesyse. Tad neišleistinas ir trečias žingsnis — kartu veikti. Veikia visas ratelis kartu — čia vienas kito pasiryžimą stiprina, viens kitam talkina.

Šio veikimo metodo: stebėti, spręsti, veikti atrama yra studijų būrelis — darbo komanda. Studijų būrelis yra bendruomenė: kartu dirbanti, mintimis besidalinanti, kartu religinį gyvenimą gyvenanti. Negali būti tai uždara bendruomenė: ji turi nuolat plėstis, spinduliuoti į aplinką. Jei ratelis pasidaro tik gerų draugų kompanija, jis nieko neprisidės prie darbininkų klasės laimėjimo Kristui.

Cardijn įsitikinęs, kad tik per darbininkus ateis darbininkijos išgelbėjimas. Tik iš pačių darbininkų tegali kilti vadai. Tik tas yra tikras Kristaus liudininkas darbininkijai, kuris pats neša Kristų savo, darbininko, gyvenimu. Vadai ne gaminami, bet auklėjami, formuojami. Čia ir yra skirtumas tarp totalistų ir Cardijn:

> Jau dvidešimt penkis metus kaikuriuose politiniuose režimuose vyrai, moterys ir vaikai yra dresiruojami, nebe auklėjami. Mokslas ir technika žmogaus prijaukinimui niekuomet taip nebuvo išvystyti istorijoj. Tai yra labai pavojinga, ir tam tėra tik vienas sprendimas. Reikia duoti ne vien tik pamokymą ar doktriną, bet visą formavimą, kuris yra visai skirtingas dalykas. Žmonės turi būti išmokyti veikti dėl meilės, ir laisvai kentėti ir kovoti už tą, kas jiems mokyta. Nėra jokio kito vaisto prieš diktatoriaus režimą.[8])

Cardijn nuomone, katalikų darbininkų sąjūdis turi būti pačių pasauliečių sąjūdis. Kapelionas atstovauja Bažnyčią, — jo pareiga prisidėti prie vadų formavimo, bet ne juos už rankos vedžioti, jų atsakamybę sau pasiimant.

Mažoj kalėjimo celėj augo, lyg šviesos pasiilgę, didelės mintys. Jos nešė savyje kibirkštį; reikėjo tik žmonių, kuriuos ji uždegtų. Tokiais, per kuriuos ši šviesa pradėjo spinduliuoti, buvo lemta būti Fernand Tonnet ir dviems jo draugams.

JOC šuoliais auga

Praūžia Didysis Karas. Iš kariuomenės grįžta Fernand Tonnet. Jo entuziazmu užsidega du draugai: Paul Garcet ir Jacques Meert. 1919 metais įsteigiama **La Jeunesse Syndicaliste** (Jaunieji Unionistai). Energiją rodo jau tas, kad organizacijai teturint tris narius, užsimota leisti laikraštį su 300 egzempliorių tiražu.

Entuziazmas auga. 1924 metais organizacija pakeičia vardą — pasivadina Jeunesse Ouvriere Chretienne. Nuo dabar žosisto vardas pasklis po platų pasaulį. Su augimu ateina rūpesčiai. Neaiškūs, radikalūs nauji organizacijos metodai. Revoliucinis entuziazmas — žosistai pravardžiuojami „baltaisiais komunistais" ir „raudonaisiais katalikais". Neįtikėtinas pasitikėjimas pačiais darbininkais — kvepia siera ir socializmu. Kardinolas Mercier negali atsilaikyti spaudimui: pasikviečia pas save Cardijn ir jam praneša, kad JOC bus uždaryta.

Cardijn parblokštas — po tiek darbo, po tiek pastangų, kaip tik tuo metu, kai pasėta sėkla jau žada duoti vaisių. Kardinolas Mercier suraudintas šio kunigo nusiminimu. Ragina važiuoti pas popiežių, įteikia ir rekomendacinį laišką — ką popiežius nuspręs, taip ir bus.

Cardijn iškeliauna į Romą: su savo sudilusiu sutanu; audiencijai rūbų jis neturi — nežinotų, net kokių reiktų. Jam Romon nuvykus, išmintingi žmonės sako, kad su popiežium audiencijų beveik neįmanoma gauti. Bet kur yra noras, ten randas kelias, — Cardijn su savo nubrizgusiu sutanu stovi prieš popiežių. Pijus XI nustebo, pamatęs šį susijaudinusį kunigą savo kabinete. Paklaustas, ko jis nori, Cardijn vos išstena: „Švenčiausias Tėve, aš noriu save užsimušti, kad išgelbėčiau darbininkų mases". Dėkui Dievui, Pijus XI Cardijn nepalaikė lunatiku. Vietoj to, kaip Cardijn pasakoja, jam tarė:

> Pagaliau! Čia yra žmogus, kuris man kalba apie masių išgelbėjimą. Visi kiti man kalba apie elitą. Kas yra reikalinga, tai elitas masėse, raugas tešloje. Didžiausias darbas, kurį tu gali padaryti Bažnyčiai yra sugrąžinti darbininkų mases, kurias ji prarado. Masėms reikalinga Bažnyčia ir Bažnyčiai reikalinga masės. Ištikrųjų, Bažnyčios misijai išpildyti jai labai reikia darbininkų klasės masių. Bažnyčia, kurioj tiktai pasiturintieji randa vietą nebėra mūsų Viešpaties Bažnyčia. Mūsų Viešpats įkūrė Bažnyčią pagrindinai dėl vargšų. Tai yra dėl to, kodėl reikia jam sugrąžinti darbininkų mases.[9])

Cardijn grįžta namo žvaigždes skaičiuodamas: po didžiausio nusiminimo, toks triumfas. Popiežius ne tik liepė kasmet Cardijn atvykti papasakoti, kaip JOC sekasi, bet ir pakvietė žosistus atvykti į Romą.

Organizacija auga kaip ant mielių. Įsisteigia šaka Prancūzijoj — Paryžiuj, kun. Guerin rūpesčiu. Greitai Prancūzijos šaka pralenkia belgus narių skaičiumi. Šalia vyrų JOC veikia ir JOCF — ano ratelio įpėdinės.

Ateina didžiosios kelionės Romon diena. 1929 metų rugsėjo viduryje 1500 jaunų belgų darbininkų užima tris specialius traukinius ir per Šveicariją keliauja į Amžinąjį Miestą. Daugeliui iš jų tai pirmoji tokia didelė kelionė — atsiminimų liks visam gyvenimui. Pakeliui: Lucerne, kur ryto Mišioms tik dvi bažnyčios juos sutalpina. Milanas. Asyžius — to šventojo gimtinė, kurio dvasia ir Cardijn gyveno. Prieš traukinį jau mirga ir Romos žiburiai: keliauninkai gieda Magnificat. Mišios Šv. Petro bazilikoj, vizitai katakombose, Koliziejuj. Šeštadienio popietis. Rikiuotėj žosistai eina audiencijai pas popiežių Pijų XI. Visi jie apsirengę savo profesijos apranga, neša savo darbo įrankius ir savo rankom padarytas dovanas Šv. Tėvui. Salėj tyla: į popiežių kreipiasi sveikinimu JOC pirmininkas Fernand Tonnet: irgi negirdėtas dalykas — į popiežių kreiptis turi teisę tik ambasadoriai. Tačiau tą dieną juk popiežius pasakė: „šiandien Vatikaną perleidžiam Cardijn".

1935 metais milžiniškas kongresas Briuselyje. Mišios laikomos lauke — karališkame parke Laeken. Vakare: vaidinimas didžiuliam Heysel stadijone, kuris sklidinai prigrūstas žosistų: nuo mišių į stadijoną eisena nusitęsia devynias mylias: virš žosistų plevėsuoja du tūkstančiai jų vėliavų. „Prieš dešimt metų, žosistai, kiek jūsų buvo?" balsas šaukė. „Mažiau, kaip penki šimtai", minia atsakė. „O šiandien?" — „Šimtas tūkstančių" — „Kiek jūsų bus rytoj?" — „Milijonai", minia šaukė.

Kongresas — didelis spektaklis, nes žosistai mėgsta spektaklius — juk tai irgi priemonė entuziazmui žadinti, artinti darbininkus prie Kristaus.

Kongreso metu JOC jau buvo išsiplėtusi ne tik į Prancūziją, bet ir į Ispaniją, Portugaliją, Šveicariją, Kolombiją ir Kanadą.

Atūžia Antrasis Pasaulinis Karas, vėl nusiaubdamas Belgiją ir Prancūziją. Veikla tęsiasi, nors ir sunkiausiose sąlygose. Veikia belaisvių sekcijos, Vokietijon išvežtų darbininkų sekcijos. Berlyno sekcija net slapta leidžia laikraštį, turi vėliavą. Karas pareikalauja kankinių. Daug žosistų areštuojama, daug už pogrindžio veiklą sušaudomi. Fernand Tonnet ir Paul Garcet kalinami už pogrindžio veiklą. 1944 metų žiemą abu miršta Dachau koncentracijos lageryje ir sudeginami krematorijume. Pirmieji žosistai — pirmieji organizacijos kankiniai.

Karo suirutė neįstengia organizacijos suardyti. Po karo pabaigos organizacija smarkiai plečiasi po visą pasaulį. 1950 jubilėjiniam kongrese Briuselyje dalyvavo 100.000 žosistų iš 42 tautų. 1955 metais JOC veikė 62 valstybėse ir turėjo virš pusantro milijono narių.

JOC ir ateitininkai

Ateitininkų organizacijos ir žosistų siekiai panašūs. JOC metodai daug drąsesni, organizacija daugiau orientuota į veiklą. Ir ateitininkų tarpe žosistų veiklos būdai kas keli metai atranda atgarsio. Mūsų stovyklose ir kursuose randami studijiniai būreliai — puikus skolinys iš JOC.

Nevisai būtų tikslu perdirbti ateitininkus į JOC šaką. Tai eitų ir prieš paties Cardjin mintis, nes nebūtų atsižvelgta į organizacijos tikslą ir aplinką. Ateitininkų organizacijos nariai — būsimi inteligentai, protininkai. Jų apaštalavimo sritis turi būti daugiau idėjnė, taigi liežuvio, o ne raumenų. Nenuostabu tad, kad ateitininkuose ir yra gilesnis noras suprasti, negu veikti.

Kiek svarbus yra idėjinis apaštalavimas yra parodžius ir pati JOC. Bent Prancūzijoj po Antrojo Pasaulinio Karo JOC buvo priežastimi bendrinės katalikų jaunimo federacijos ACJF šiokios tokios krizės. Čia svarbiausias akstinas nesusipratimui buvo tas, kad JOC buvo ypač stipriai linkus pabrėžti klasių pagrindą savo veikloje, gi tuo metu kitos ACJF sąjungos buvo nuomonės, kad tai nenaudinga, nes trukdo aštrių klasių skirtumų panaikinimą bei pilietinės sąmonės ugdymo darbą darbininkuose.

JOC įtaka yra nepaprastai didelė. Jos reikšmė tolygiai didės Pietų Amerikoje ir Azijoje, kur neseniai įsikūrusios šakos sparčiai auga. Prancūzijos JOC yra turėjusi įtakos ir prieš metus po pasaulį pagarsėjusį darbininkų - kunigų „Mission de France" eksperimentą, kurio pirmieji nariai buvo keturi buvę JOC kapelionai.

Prieš apsisprendžiant, kiek JOC patirties mes, ateitininkai, galėtume panaudoti, reiktų su šia nuostabia organizacija geriau susipažinti. Gaila, kad knygų apie JOC nėra daug atspausdinta: įdomiausia medžiaga yra organizacijos brošiūrėlėse, kurios bibliotekose lengvai neprieinamos. Paskutiniu laiku pasirodė du veikalai anglų kalba: prel. Cardijn kelios rinktinės kalbos **„Challenge to Action"**, Chicago: Fides Publishers, 1955, 148 pp. ir Cardijn biografija: Michael de la Bedoyere, **„The Cardijn Story"**, London: Longmans, Green and Co., 1958, 196 pp. Norintieji susipažinti su organizacijos darbu, galėtų pradėti su Maxence van der Meersch romanu **„Pecheurs d'Hommes"**, Paris: Editions Albin Michel, 1940, 318 pp. Šioji knyga yra išversta į daugybę kalbų. Apie pirmąjį žosistą rekomenduojama knyga, kurią parašė Marguerite Fievez: **„La Vie de Fernand Tonnet, Premier Jociste"**. Gaila, šios neteko skaityti.

Susipažinimas su JOC būtų reikalingos mūsų organizacijai rekolekcijos.

Arūnas Liulevičius baigė matematikos studijas šį pavasarį ir dabar mokytojauja University of Chicago.

PASTABOS

1. Maxence van der Meersch, **Pecheurs d'Hommes,** Paris: Editions Albin Michel, 1940. pp. 224-25.
2. prel. J. Cardijn, paskaita „Jaunas Darbininkas Žvelgia į Gyvenimą", **Challenge to Action,** Fides: Chicago, 1955., p. 76.
3. prel. J. Cardijn, paskaita „Darbininkų Klasės Valanda", ibid., p. 50.
4. ibid., p. 41.
5. ibid., pp.7-8.
6. Michael de la Bedoyere, **The Cardijn Story,** London Longmans Green and Co. 1958, p.15.
7. ibid. p.11.
8. prel. J. Cardijn, op. cit., p. 72.
9. Bedoyere, op. cit., p. 67.

Gražina D.

ELEGIJA

Kai vystančių rožių nubyra lapeliai
Ir melsvas dangus paskęsta migloj,
Jaučiu aš tada, kad Tu dar sugrįši,
Sugrįši, nors mano minty neramioj.

Tada lyg koks sapnas nakties tylumoje
Tu guodi ir rimdai man audrą sieloj.
Tu guodi ir rimdai nerimstančią širdį,
Nors ji ir kankinas vienatvėj liūdnoj.

Kazys Karuža

PEIZAŽAS

Debesys surenka miško ošimą.
Slėniuos vaikšto didelės tylos.
Žibuoklės žiedas, žaroje gimęs,
Vidudienio saulėj gyventi ima.

Žieduos vyšnaičių dūzgia bitelės.
Ritasi saulė šitų galvomis.
Vasara svaigsta. Uosiai prie kelio.
Akyse žalia, akyse žalia...

Rudenio rankos viską sudarkė.
Nėra bitelės, žiedo žalumo.
Pavogė tylą... Vėjai jau verkia
Žaliuose slėniuos, vienišam parke.

A. Krivulė.

AŠ VIENAS VAKARE

Einu aš vienas vakare
Mėnulio spinduliuos, gatve.
Ramu.
Tyliai vėjas glosto plaukus...
Ir srovelė vandenėlio
Bekliuksėdama, kažkur, švelniai,
Ausį džiugina garsu, dailiai.

Einu,
Bet — aš tik vienas —
Mėnulio spinduliuos, gatve...

Iš okupuotos Lietuvos lyrikos

Janina Degutytė

PAVASARIO DIENA

Nuo žydrynės balkšvo debesėlio
Ligi klonių, lig žalių, plačių —
Aukso stygom spinduliai virpėjo.
Ir girdžiu aš dieną — vieversėlį —
Kai stygas tas troškuliu liečiu..
Gera taip, kad mes čionai atėjom —
Tu, diena pavasario, ir aš.
Neskubėk išeit, dar pasiliki.
Patylėkim truputį ir pamąstykim —
O kokia rytoj ateis ir ką atneš?..
Patylėkim truputį ir pamąstykim —
O kokie ją pastiksim mes?..
Patylėkim truputį ir pamąstykim..

VILNIUS NAKTĮ

Gal todėl, kad tave myliu —
Žodžių tau ilgai nesurandu..
Šitą naktį, šešėliuotą, tylią,
Pašaukei mane vardu..
— — — — — — — — — —
... Vilniau, Vilniau.. aš kaip muziką girdžiu
Tavo bokštų ir bokštelių siluetus
Mėlynam skliaute, pilnam žvaigždžių.
... Lyg iš mano kraujo tu nulietas..

Gatvės, aikštės, mūrai, skersgatviai vingiuoti
Žiūri į mane gyvi.
Kaip veiduos — kiek skausmo išnešiota!..
Ir kokia gyvybe tu sruvi..

Ir sukaupęs visą ilgesį ir jėgą visą —
Akmeninis sakalas su plakančia širdim —
Tamsmėlynėm tu erdvėm skrendi,
Į saulėtekį ištiesęs milžino sparnus —
Jaunas ir galingas, neramus —
Akmeninis sakalas — karšta širdim!

PADĖKA

Gyvenime, tau noriu padėkoti..
Tik ne už džiugesio trapiąsias minutes,
O už ilgiausias valandas žaizdre.
Tenai išmokau aš tas minutes
Į laimės antplūdžius ištęst.
Tenai išmokau — atvira —
Visokias tavo dovanas priimti.
Paversti sopulį į jėgą — džiaugsmo dainą
Ir amžinajam tau iš naujo gimti.
Tenai — zaizdre — tave mylėt,
Tave mylėti aš išmokau.
Su meile ta — į mūšį lėk,
Su meile — priešą nugalėt.
Žaizdre tave mylėt išmokau.
— — — — — — — — — —
Gyvenime, tau noriu padėkoti —
Kad aš juokiuos ir darganoj kelių,
Kad nepavargdama galiu ieškoti ir ieškoti,
Kad už tave kovot galiu.

Eug. Matuzevičius

GRUMSTELIS

Bėga verčiasi riekės vagų...
Ištirpstu šioj platybėj laimingas —
Aš — grumstelis gimtųjų laukų,
Šitos žemės, kvapios ir derlingos.
Aš — grumstelis naujosios vagos,
Kur javai tartum jūra banguos...

Kokia laimė pajust žemę gyvą,
Grūdo prasmę, pirmuosius daigus
Ir pavasario saulę ankstyvą,
Ir išplaukiant, liūliuojant rugius..
Kokia laimė čia būt grumsteliu
Laukuose, tarp pasėlių žalių!

Didesnės, rodos laimės nereikia:
Taip suaugt, nesiskirt su žeme,
Jausti saulę, ir derlių, ir laiką,
Skęsti šilto lietaus ūžime
Ir alsuoti gyvybės dvasia,
Kad nežūtų daigai speiguose..

MAN KARTAIS REIKIA TYLUMOS

Man kartais reikia
Didelės ramybės
Man reikia
Balksvo paryčio tylos,
Kai saulė dar nepatekėjus
Ir kabo ant šakų
Rasos lašai..
— — — — — — — — — —
Man kartais reikia tylumos,
Kad aš geriau girdėčiau
Ateinančios dienos žingsnius,
Ateinančios dienos
Galingą darbo ritmą
Ir būsimos dainos
Širdies plakimą,
Ir tavo mielą balsą,
Šaukiantį mane..

Man kartais reikia tylumos
Vienatvės, žmogiškos ir paprastos —
Kad aš tave geriau pažinčiau
Ir, sau pažvelgęs į akis,
Į savo sielos gelmę,
Suraščiau ten,
Kas būtų ir kitiems brangu..

Man kartais reikia
Didelės ramybės,
Man reikia
Balksvo paryčio tylos,
Kad aš geriau supraščiau
Pasaulį ir save,
Taikingo darbo nemarumą,
Gyvybės grožį ir dainas,
Ir žeme,
Ir tave..

DALIA INDREIKAITĖ

KRISTIJONO DONELAIČIO IR CHARLES DICKENSO REALIZMO ESTETIKA

Kristijonas Donelaitis istoriškai yra pirmas realistinės kūrybos autorius. Jo poema, „Metai", dėl įvairių aplinkybių, liko per vėlai įvertintas realistinis kūrinys. Kadangi Donelaitis rašė lietuvių kalba baudžiavos laikmetyje, „Metai" liko užmiršti ir neišspausdinti iki 38 m. po jo mirties.

Kristijonas Donelaitis buvo kartu klebonas ir poetas. Kaip klebonas, jis mylėjo savo parapijiečius, juos užjautė, ir mokė dorovės. Kartu būdamas ir poetiškos sielos žmogus, Donelaitis nesitenkino juos mokyti graudenančiais pamokslais, o ieškojo įdomesnių priemonių būrams patraukti. Čia gimė ir jo garsioji poema „Metai".

„Metuose" Donelaitis aprašo gamtos ir baudžiauninkų kasdieninį gyvenimą realistinėj plotmėj. Jis būrus mokė dorovės, duodamas jiem teigiamų ir neigiamų pavyzdžių. Ši hegzametru rašyta poema buvo skaitoma iš sakyklos, kad grožinis elementas būrus suintriguotų, o dorovinis elementas juos pamokytų.

Keliasdešimt metų vėliau Anglijoj savo realistine kūryba iškilo rašytojas Charles Dickens. Dickensas buvo realizmo srovės pirmtakas Anglijoj. Jis yra parašęs visą eilę realistinių romanų, kuriuose yra nagrinėjamos socialinės problemos. Jis sumaniai iškelia juodą Anglijos miestiečių gyvenimą, pilnai suprasdamas darbininkų skurdą ir skriaudas.

Dickensas apie socialinę antitėzę rašo ne kaip realus reformatorius, bet ją apibūdina savo romanuose taip pat vartodamas teigiamus ir neigiamus charakterius. Šie charakteriai nėra šiurkščiai realūs, bet kartu su sentimentalizmo, jumoro ir melodramos pagalba, įgauna šilumos ir gyvybės. Dažnai Dickenso romanų veikėjai būna vaikai, kurie skaitytojui sukelia ir juokų ir ašarų.

Dickenso raštuose nėra konkretaus pamokančio elemento. Jis aprašo juodą tikrovę, aštriai pabrėždamas blogybes. Socialinę problemą Dickensas sprendžia krikščioniškoje šviesoje, kad kapitalistai, supratę darbininkams daromas skriaudas, jų nebeišnaudotų savo tikslams.

Nors Dickensas ir Donelaitis vaizduoja kasdienišką, vargingą gyvenimą, bet jų vaizduojamoj gyvenimo realybėj galima surasti ir dvasinių bei estetinių pradų.

Estetika yra mokslas, kuris aiškina estetinių vertybių prigimtį ir esmę. Šios vertybės yra grožis ir jam giminingas kilnumas, tragiškumas bei komiškumas. Estetinių vertybių suvokimas yra grynai jausminis, prieinamas regėjimui ir klausai.

Realizmas yra literatūra vadinama daiktiška (res. L., daiktas). Iš realisto reikalaujama ne fantazijos, o pastabumo. Jis turi sugebėti nupiešti paveikslą su smulkmenomis ir detalėmis. Yra klaidu manyti, kad realiame paveiksle yra jaučiama grožio stoka. Anaiptol, realistas randa grožį ne fantazijoj, o aplinkoj. Todėl realizmo estetika yra tas grožinis kūrimas, kurį realistas pastebi ir iškelia iš kasdieninio gyvenimo.

„Metuose" Donelaitis aprašo realų, būrišką, kaimo gyvenimą, duodamas gamtos ir žmogaus paveikslus. Šiuos paveikslus jis atvaizduoja estetiškai ir vartoja poetines priemones.

Gamta yra pagrindinis veikėjas, apie kurį sukasi būrų gyvenimas. Tarp gamtos ir žmogaus nuotaikos paralelė yra puikiai išvystyta. Kiekviena poemos dalis pradedama su aprašymu apie saulę, kuri, kaip gyvybės šaltinis, nulemia to metų laikotarpio nuotaiką.

Pavasarį saulė supersonifikuota, tampa gamtos žadintoja:

„Jau saulelė vėl atkopdama budino svietą
Ir žiemos šaltos triūsus pargriaudama juokės."[1]

Vaizdžia aliteracija yra išreikšta atgimimo bei atsinaujinimo nuotaika:

„Vislab, kas rudens biaurybėje numirė verkdamas,
Vislab, kas ežere gyvendams, peržiemavojo.
Ar po savo keru per žiemą buvo miegojęs,
Vislab tuo pulkais išlindo vasarą sveikint."[2]

Sužmoginta gamta įgauna žmoniškų bruožų:

„O vorai, kampuos sėdėdami verpalus audė
Irgi medžiot tinklus, tylomis kopinėdami, mezgė.
Bet ir meškos ir vilkai šokinėdami džiaugės
Ir suplėšyt ką tyloms į pagirį traukės."[3]

Pačios žemės sužmoginimas yra tipingai realus ir estetiškas:

„Vei! kaip žemė jau savo nuogą nugarą rėdo,
Ir kaip kožnas daikts atgydamas pradeda džiaugtis."[4]

Gamtoje efektingai yra išvystyta akustinė dinamika:

„Krūmus ir girias visokios ošino dainos,
O laukus visus bei pievas skambino garsai."[5]

Labai vykusia metafora yra apibūdinta lakštingala:

„Smuikai tau ir kanklys tur su gėda nutilti,
Kad rykaudama tu savo saldų pakeli balsą
Ir kinkyt, paplakt, nuvažiuot išbudinti Jurgį"[6]

Donelaitis iškelia gamtos metaforinę dinamiką šiuo palyginimu:

„Kregždės su lengvais sparnais aukštai pasikėlė
Irgi bešūtydamos nei kulkos šaudė per orus."[7]

Vasaros giedrumas yra atvaizduotas apostrofa:

„Sveiks, sviteli margs, šventes pavasario šventęs;
Sveiks ir tu, žmogau, sulaukęs vasarą mielą!
Sveiks kvietkelėms pasidžiaugęs, sveiks prisiuostęs:
Sveiks, Dieve duok, sulaukt dar daug pavasario švenčių
Irgi, sulaukęs jas vis sveiks ir drūts pasilinksmink."[8]

Saulė vėl skleidžia džiaugsmą ir šviesą:

„Vei! kaip vėl aukštyn saulelė kopti paliovė
Ir, aukščiaus savo žėrintį nuritusi ratą,
Ant dangaus ižgaidrinto sėdėdama žaidžia."[9]

Ruduo persunktas liūdėsio ir lyrizmo nykstančiai gamtai. Betolstanti saulė yra lyg to niūrumo priežastis:

„Ant saulelė vėl nuo mūs atstodama ritas.
Irgi, palikusi mus, greitai vakarop nusileidžia
Vei, kasdien daugiaus ji mums savo spindulį slepia,
O šešėliai vis ilgyn kasdien išsitiesia."[10]

Žemės suasmeninimas duoda labai gražų realistinį efektą:

„Žemės su visais pašaliais įmurusi verkia,
Kad mūs ratai jos išplautą nugarą drasko."[11]

Net ir pats rudens lietus nelieka nesupersonifikuotas:
„Vei, laukų sklypai, visur skendėdami, maudos,
O lytus žmonėms teškėdamas nugarą skalbia."[12]

Apostrofa Donelaitis kreipiasi į pavasarį:

„Ak, kur dingot, giedrios jūs pavasario dienos,
Kaip mes, pirmąsyk stubos atverdami langus,
Šildantį šiltos saulelės spindulį jautėm?..."[13]

Balta, rūsti ir migdanti žiema yra pristatoma šiuo vaizdingu palyginimu:

„Ant žiemos narsai jau vėl rūstaudami grįžta.
Ir šiaurys pasišiaušęs vėl mus atlekia gandint.
Ve! Kaip ant ežerų visur langai pasirodė.
Lygiai kaip antai stikliorius įdeda stiklą."[14]

Žiemos metafora taip pat pasižymi šviežiu originalumu:

„Taipgi namai žuvų, kur varlės vasarą šventė,
Dėl barnių žiemos su šarvais užsidengia."[15]

Vėjo laužomi medžiai taip pat yra sužmoginti:

„Bet kiti nuogi žagarai tarp jų pasilenkę,
Būriškai po stogais jų stovėdami dreba
Ir raudodami kloniojas, kad švilpina vėjai."[16]

Donelaitis, apibūdindamas žmogų, nepiešia jo išorės, o tik iškelia kai kuriuos psichologinius bruožus, iš kurių matome ar tipas yra teigiamas ar neigiamas. Teigiami žmonės yra pamaldūs, viežlybi gaspadoriai. Neigiami žmonės dažniausia būna ponai, animonai, tinginiai ir visokie nenaudėliai.

Šelmas ir Lauras yra teigiami tipai. Jų būdo Donelaitis tiesioginiai neaprašo. Jų charakterius išryškina dialogu. Aipe krizę Donelaitis rašo taip:

„Darbą nei vienam jisai n'uždėdavo sunkų,
O prisidirbus, kiekvienam kaip reik gaspadoriui
Vis gardžiau keptus ir virtus duodavo kąsnius."[17]

Teigiamų žmonių Donelaitis randa ir ponų tarpe. Vienas jų buvo toks būrams palankus, kad jis jį aprašo šia hiperbole:

„Ak, pon amtsrot, ak, dėl ko mums numirei pernai!
Ak, su tavim jau ir linksmybės mūsų prapuolė."[18]

Būrai jo taip gailėjo ir verkė:

„Kad ir akys jau keliems išpūti pradėjo."[19]

Neigiamus žmones Donelaitis aštriai pašiepia ir jiems negaili rūsčių žodžių. Plaučiūno nerangumą jis iškelia šiuo palyginimu:

„Ak, kad jau gaspadorius pats vos gyvs pasijudin
Ir nei utelė, kraujo prisisiurbusi, slenka."[20]

Donelaitis smerkia ponų ir valdininkų ydas dažnai jas apibūdina hiperbolėmis:
Kai valdininkas nuo persivalgymo

„Dievą bliuznydams, taip baisiai šaukti pagavo,
Kad visa pekla, dėl to nusigandusi, rūko
Irgi bedugniai jos bei pamotos prasivėrė."[21]

Kai vakmistras keikėsi,

„Bet ir rupužės ir varlės taip nusigando,
Kad jos umaru su vaikais į vandenį šoko.
Žiurkės po kraiku su pelėms irgi pelėdoms
Dėl tokių baisybių apalpti pradėjo.
O daug žvirblių pusgyvių nuo stogo nupuolė."[22]

Valdininkų šykštumas šitaip iškeltas:

„Ir kad kartais jis vargdieniui duodavo grašį,
Tai tuo tris naktis dėl to miegot negalėjo.
O išaušus jau taip daug ašarų verkė,
Kad jo slūginės ir bernai nusigando."[23]

Donelaitis žmogaus išorės visiškai neaprašo. Teigiamus tipus jis išryškina jų pačių dialogu ir taip pateikia daug didaktikos. Nenaudėlių blogąsias ypatybes jis smarkiai perdeda ir jas iškelia kaip labai neigiamus reiškinius.

Dickensas savo kūriniuose aprašo miesto gyvenimą ir gamtą labai objektyviai. Jo patiekti paveikslai yra realiai niūrūs, detalizuoti. Dickensas neskiria gamtos aprašymo nuo žmogaus. Jis sujungia kartu gamtą ir žmogų, perduodamas vieną supersonifikuotą ar metaforišką vaizdą. Veik kiekviename jo romane randama panašių miesto vaizdų:

The houses on either side were high and large, but very odd, and tenanted by people of the poorest class: as their neglected appearance would have sufficiently denoted, without the concurrent testimony afforded by the squalid looks of the few men and women who, with folded arms and bodies half doubled, occasionally skulked along... Some houses which had become insecure from age and decay, were prevented from faling into the street, by huge beams of wood reared against the walls, and firmly planted in the road... The very rats, which here and there lay putrefying in its rotteness, were hideous with famine."[24]

Dickensas vėl iškelia benamių vaikų buitį ir palygina ją su miesto paukščiais:

"The fowls who peck about the kennels, jerking their bodies hither and thither with a gait which none but townefowls are ever seem to adopt and which any country cock or hen would be puzzled to understand, are perfectly in keeping with the crazy habitations of their owners. Dingy, ill plumed, drowsy flutterers, sent, like many of the neighbouring children, to get a livelihood in the streets, they hop from stone to stone in forlorn search of some hidden eatable in the mud, and can scarcely raise a crow among them. The only one with anything approaching to a voice, is an aged bantam at the baker's and even he is hoarse, in consequence of bad living in his last place."[25]

Vargšų miestiečių likimas yra puikiai atvaizduotas šiame gamtos palyginime:

"Bleak, dark, and piercing cold, it was a night for the well-housed and fed to draw round the bright fire and thank God they were at home; and for the homeless, starving wretch to loy him down and die. Many hunger-worn outcasts close their eyes in our bare streets, at such times, who, let their crimes have been what they may, can hardly open them in a more bitter world."[26]

Dickensas aprašo ir giedresnių gamtos vaizdų, kuriuos jis asmenina ir paverčia į metaforas.

"Another morning. The sun shone brightly: as brightly as if it looked upon no misery or care; and with every leaf and flower in full bloom about her: with life, and health, and sounds of joy, surrounding her on every side the fair young creature lay, wasting fast... There was such peace and beauty in the scene... so much brightness and mirth in the sunny landscape; such blithesome music in the songs of the summer birds... That, when the boy raised his aching eyes, and looked about, the thought instinctively occurred to him that this was not a time for death; that graves were cold and cheerless for winter: not for sunlight and fragrance."[27]

Šie gamtos paveikslai yra aprašyti vaizdžiais žodžiais ir sugretinti su žmonėmis. Nors jie niūrūs ir nuobodūs, juose aiškiai matosi rašytojo objektyvus pastabumas. Dickensas nevartoja daug poetinių priemonių. Jis pasitenkina suasmeninimu, metaforomis ir palyginimais.

Dickensas ypatingai sugeba atvaizduoti žmogų. Jis duoda keletą išorinių bruožų ir juos taip vaizdžiais žodžiais išreiškia, kad tuojau galima spręsti ar tas veikėjas yra teigiamas ar neigiamas. Šioj metaforoj Dickensas iškelia sukto ir neteisingo žydo charakterį:

"The mud lay thick upon the stones, and a black mist hung over the streets; the rain fell sluggishly down, and everything felt cold and clammy to the touch. It seemed just the night when it befitted such a being as the Jew to be aboard. As he glided stealthily along, creeping beneath the shelter of the walls and doorways, the hideous old man seemed like a loathsome reptile, engendered in the slime and darkness in which he moved crawling forth, by night, in search of some rich offal for a meal."[28]

Nuteisto žydo pergyvenimai dar labiau jo būdą išryškina:

"Then came night — dark, dismal, silent night. Other watchers are glad to hear the church — clock strike, for they tell of life and coming day. To him they brought despair. The boom of every iron bell came laden with one, deep, hollow sound — Death."[29]

Žudiko neigiamas charakteris tuojau paaiškėja perskaičius šį apibūdinimą:

"He had a brown hat on his head and a dirty belcher handkerchief round his neck: with the long frayed ends of which he smeared the beer from his face as he spoke. He disclosed, when he had done so, o broad heavy countenance with a beard of three days growth, and two scowling eyes: one of which displayed various parti-coloured symptoms of having been recently damaged by a blow."[30]

„Žmogžudžio pergyvenimai, nužudžius žmogų, puikiai atvaizduoti metaforoje:

"At times, he turned, with desperate determination, resolved to beat the phantom off, though it should look him dead; but the hair rose on his head, and his blood stood still, for it had turned with him and was behind them... He leaned his back against a bank, and felt that it stood above him, visibly out against the cold night-sky. He threw himself upon the road — on his back upon the road. At his head it stood, silent, erect, and still — a living grave stone, with its epitaph in blood."[31]

Teigiamų charakterių gerumas, yra perdėtas iki šventumo:

"The younger lady was in the lovely bloom and springtime of womanhood: at that age, when, if ever angels be for God's good purposes enthroned in mortal forms, they may be without impiety, supposed to abide in such as hers."[32]

Dickensas satyriškai išjuokia mažo proto, bet apie save geros nuomonės, prievaizdą:

"Mr. Bumble was a fat man, and a choleric: so, instead of respinding to this open hearted salutation in a kindred spirit, he gave the little wicket a tremendous shake, and then bestowed upon it a kick which could have emanted from no leg but a beadle's... Mr. Bumble had a great idea of his oratorical powers and his importance. He had displayed the one, and vindicated the other."[33]

Dickensas, aprašydamas žmones, taip pat įterpia ir gamtos vaizdų. Ir čia jis daug poetinių priemonių nevartoja, bet jo vaizdus žodynas ir keletas metaforų, palyginimų ir originalių hiperbolių, sudaro estetiškai realų vaizdą.

Gretinant abiejų talentingų rašytojų realistinės kūrybos estetiką, randama nemaža panašumo ir skirtingumo.

Panašumo atveju, abudu, vaizduodami žmogų ir gamtą, naudojo daug bendrų poetinių priemonių, k. a. personifikacijų, palyginimų, hiperbolių bei metaforų. Tik Donelaičio kūryboj, be nurodytųjų priemonių, dar gana gausiai užtinkame apostrofų ir aliteracijų.

Abudu meistriškai sugeba vaizduoti gamtą ir žmogų. Tik Donelaičio kūryboj ryški paralėlė tarp gamtos ir žmogaus, o Dickensas gamtos nuo žmogaus veik neišskiria.

Ryškiausias skirtingumo bruožas abiejų realistinės estetikos kūryboj glūdi daugiau pačiam aprašymo būde. Donelaitis naudoja didaktiką. Jo veikėjų charakteriai išryškėja dialoguose. Dickensas, ryškindamas veikėjų charakterius, vartoja satyros, bei sarkazmo. Dickenso žodynas yra labai gausus ir vaizdus. Donelaitis, kad ir su žymiai mažesniu žodynu, (3300 žodžiais) sugebėjo vaizdžiausiai aprašyti vargingąjį būrų gyvenimą gražiausioj realizmo formoj.

Abu estetinio realizmo talentai. Abudu pilkoj ir vargingoj žmonių kasdienybėje surado gražiausius realizmo pradmenis. Donelaitis savo kūryboj hiperbolėmis bei paralėlėmis skaidrino varganą būro kasdienybę. Dickensas — realistiškai satyrine forma, iškeldamas gyvenimo neigiamybes, gaivino skurdžiuosius Londono lūšnynus.

Siaurąja prasme, t. y. vertinant tik realizmo estetiką literatūriniu požiūriu, abudu yra nusipelnę nemarius laurų vainikus.

---

1 Kristijonas Donelaitis: Metai, pusl. 9, Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1956
2 Ibidem, pusl. 10
3 Ibidem, pusl. 10
4 Ibidem, pusl. 23
5 Ibidem, pusl. 12
6 Ibidem, pusl. 13
7 Ibidem, pusl. 12
8 Ibidem, pusl. 41
9 Ibidem, pusl. 43
10 Ibidem, pusl. 75
11 Ibidem, pusl. 76
12 Ibidem, pusl. 76
13 Ibidem, pusl. 76
14 Ibidem, pusl. 117
15 Ibidem, pusl. 117
16 Ibidem, pusl. 119
17 Ibidem, pusl. 128
18 Ibidem, pusl. 51

AUDRONĖ BARŪNAITĖ

ŽALGIRIO MŪŠIS

Kryžiuočiai, užėmę Prūsus, atsirado Lietuvos pasienyje. Jie tikėjosi nugalėti lietuvius, kaip nugalėjo jų gimines. Kryžiuočių ordinas buvo stiprus: gerai apsiginklavęs, susiorganizavęs, visos Europos remiamas. Jo svarbiausias tikslas buvo užimti Žemaitiją ir tuo būdu susijungti su Livonijos ordinu, kuris buvo įsigalėjęs Latvijoje. Tada jie būtų galėję visu smarkumu veržtis į Rytus.

Žemaitija tapo nuolatinis karo laukas. Ordinas puldinėjo kasmet, naikindamas kraštą, žudydamas žmones. Kunigaikštis Kęstutis savo visą gyvenimą praleido gindamas savo tėviškę nuo priešų kryžiuočių.

Vytauto viešpatavimo laiku Žemaitija tapo mainos objektas. Ji buvo dažnai atiduodama kryžiuočiams už prižadėtą pagelbą. Vytautas turėdavo svarbių problemų Rytuose, tai jis norėjo susitaikyti su ordinu. Kai tik sutvarkydavo reikalus, jis vėl savo tėviškę atsiimdavo. Ir patys Žemaičiai geruoju ordinui nepasiduodavo. Kryžiuočiai pristatė daugybę pilių, bet vistiek neįstengė tvirtai įsikurti, nes sukilę Žemaičiai juos vėl išvydavo. Pats ordinas Konstancijoje prisipažino, kad Žemaitiją telaikęs kaip slidų ungurį už uodegos.

1401 m. Racionže buvo sudaryta su ordinu taikos sutartis, ir Žemaičiai vėl jiems buvo atiduoti. Iš pradžių Vytautas laikėsi sutarties sąlygų, net padėjo ordinui sudrausti nepasiduodančius žemaičius. Ordino valdžia buvo labai sunki. Žmonės buvo apkrauti dideliais mokesčiais, ir žymesnių bajorų vaikai buvo išvežti kaip įkaitai. Žemaičiai pradėję bruzdėti. Vytautas pasiuntė savo žmones, kurie drauge su žemaičiais veikė ir 1409 m. išvarė kryžiuočius iš savo krašto. Pats Vytautas vis dar laikėsi nuošaliai.

Tie metai Lietuvoje buvo nederlingi, tai Jogaila pasiuntė į Lietuvą kelis laivus javų. Tačiau kryžiuočiai juos sulaikė. Tada Vytautas nutraukė su ordinu visus santykius ir viešai paėmė Žemaičius į savo globą. Karas su ordinu buvo neišvengiamas.

Pradžioje ordinas manė, kad teks kariauti tik su Vytautu, bet Jogaila greit pareiškė, kad Lenkija Lietuvai padės. Mat, lenkai norėjo atgauti savo prarastą Pamarėnų provinciją.

Vytautas su Jogaila slapta susitiko Brastoje aptarti karo planų. Buvo suruoštos didžiulės medžioklės parūpinti kariuomenei maisto. Palei nustatytus planus, lietuviai Vytauto vedami iššygiavo į Marienburgo pusę, kur turėjo susitikti su lenkais. Viskas vyko taip slaptai, kad kryžiuočiai nesugebėjo sužinoti sąjungininkų planų. Jie buvo palikę dalį savo jėgų Lietuvos pasienyje, kitą dalį Lenkijos pasienyje, nes laukė puolimų iš abiejų pusių.

1410 m. liepos 14 d. kryžiuočiai sužinojo, kad susijungusi lietuvių - lenkų kariuomenė jau ties Griunvaldu. Norėdami pastoti jiems kelią, kryžiuočiai turėjo skubiai žygiuoti per audrą ir per didelį lietų. Jie pasiekė mūšio lauką liepos 15 labai pavargę. Lietuviai ir lenkai naktį praleido miške, apsaugoti nuo audros.

Ordinas buvo susikvietęs daug svečių ir samdytos kariuomenės iš Vakarų Europos, iš viso apie 12.000. Sąjungininkų kariuomenėje, be lietuvių ir lenkų, dalyvavo dar ir totorių pulkas. Iš viso buvo apie 15-20.000 karių, bet jie buvo žymiai menkiau ginkluoti. Turėdamas aukščiausią titulą, Jogaila buvo vyriausias vadas. Vytautas buvo karo tarybos pirmininkas ir tikrasis mūšio vadas. Jis keisdamas žirgus skrajojo tarp kariuomenės eilių duodamas paskutinius įsakymus.

Kryžiuočiai laukė, kad sąjungininkai pirmi pultų, nes kitaip būtų tekę grumtis miške. Ilgai laukė, nes pamaldus Jogaila norėjo išklausyti kelias mišias. Nekantraudamas ordino magistras von Jungingenas pasiuntė Vytautui ir Jogailai du kardus ir ragino nesislapstyti krūmuose. Vytauto raginamas, Jogaila pagaliau užjojo ant kalvos ir davė ženklą mūšį pradėti.

Lenkų eilės buvo išrikiuotos kairėje pusėje apsaugotos pelkių, lietuviai buvo dešinėje, atvirame lauke. Prieš lietuvius ordinas metė savo stipriausias jėgas. Po valandos karštos kovos lietuviai ėmė trauktis, kryžiuočiai juos vytis. Likęs lenkų kairysis sparnas smarkiai kovojo, bet buvo beveik apsuptas ordino. Kryžiuočiai jau net pradėjo giedoti pergalės giesmę. Bet tuo metu Vytautas atvedė paskutinius rezervus. Mūšio įkarštyje atsirado ir pasitraukę dešiniojo sparno lietuviai. Jie buvo įvykdę jiems gerai žinomą totorių taktinį manevrą — įsiviliojo kryžiuočius į savo eiles, o apsupę, smarkiai paspaudė iš šono. Pakilo panika, kryžiuočių eilės pakriko.

Daugumas kryžiuočių žuvo, tarp jų ir ordino magistras von Jungingenas. Tik saujelei pasisekė pasprukti. Sąjungininkų kariuomenė po mūšio kryžiuočių toliau nesivijo, reikėjo pasilsėti. Jiems atiteko turtinga kryžiuočių stovykla, kur ordinas, tikėdamas mūšį laimėti, buvo parengęs didelę puotą. Po kelių dienų sąjungininkai nužygiavo į Marienburgą, bet jo jau neįstengė užimti. Sąjungininkų kariuomenė išsiskirstė namo.

1911 m. Torne buvo pasirašyta taika. Kryžiuočiai sąjungininkams užmokėjo 100,000 kapų skatikų, ir Žemaičiai buvo atiduoti Vytautui iki jo gyvos galvos. Tik po 11 metų Vytautas įstengė pasisavinti Žemaičius be jokių sąlygų. Žalgirio mūšio laimėjimas neleido dviem ordino šakoms susijungti ir sustabdė jų veržimasi į Rytus. Po šio mūšio ordinas niekad neatsigavo. Laimėjimo nuopelnai buvo lietuviško karo genijaus, nes du lietuviai — Vytautas ir Jogaila mūšį suruošė. Su kryžiuočiais nustatyta vakarinė siena liko ta pati daugiau kaip 500 metų.

19 Ibidem, pusl. 51
20 Ibidem, pusl. 61
21 Ibidem, pusl. 19
22 Ibidem, pusl. 41
23 Ibidem, pusl. 135
24 Charles Dickens: Oliver Twist, pusl. 41 New York, Dodd, Mead and Company, 1941
25 Charles Dickens: Nicholas Nickleby, pusl. 137 New York, Dodd, Mead and Company, 1945
26 C. Dickens: Oliver Twist, pusl. 216
27 Ibidem, pusl. 322
28 Ibidem, pusl. 178
29 Ibidem, pusl. 512
30 Ibidem, pusl. 114
31 Ibidem, pusl. 479
32 Ibidem, pusl. 276
33 Ibidem, pusl. 8

Dalia Indreikaitė yra mūsų žurnalo redakcijos narė. Praeitais metais ji baigė Chicagos Aukštesniąją Lituanistikos Mokyklą, o dabar lanko Pedagoginį Institutą. Šis straipsnis ir yra skaitytas instituto literatūriniam seminare.

Audronė Barūnaitė yra Bostono lituanistinės mokyklos baigiamosios klasės mokinė. Ji gyvai reiškiasi ateitininkiškoje veikloje. Už šį rašinį, Bostono L. Bendruomenės apylinkės paskelbtame konkurse apie Žalgirio mūšį, laimėjo II premiją.

ANTANAS GILVYDIS

PRIEŠSOKRATINIAI FILOSOFAI

Joniečiai

Vakarų pasaulio filosofija gimė su joniečių kosmologais Mileto miestelyje, Mažojoje Azijoje. Aristotelis savo **Metafizikoje** pastebėjo, kad joniečiai pradėjo filosofuoti tada kai juos sužavėjo gamta. Joniečiai susižavėję gamta nepasitenkino vien tik jos išorine išvaizda, bet siekė atrasti sąmoningas priežastis josios išvaizdos būvio. Bestebėdami nuolatinį gamtos keitimąsi jie siekė atrasti tą pagrindinį principą **(arkei)**, kuris išaiškintų visų daiktų atsiradimą bei išnykimą. Joniečių svarbumas tad ir glūdi tame, kad jie pirmutiniai iškėlė klausimą kas yra pagrindinė daikto esmė.

Talis (apie 585 m. pr. Kr.)

Pirmasis joniečių filosofas buvo Talis iš Mileto. Jisai pirmasis mėgino sąmoningai išaiškinti visatos esmę vienu pagrindiniu dėsniu (elementu), būtent **vandeniu.** Pagal Talį visi daiktai yra tik įvairios vandens formos; vienintelis skirtumas tarp daiktų yra jų vandens kiekis.

Anaksimandras (610 - 546 pr. Kr.)

Anaksimandras, Talio mokinys, pastebėjo, kad jeigu vanduo būtų pagrindinis visatos elementas, tai jisai, kaip dauguma, būtų jau seniai sunaikinęs visus kitus elementus — gamtoje nebūtų priešingybės, kaip ugnis ir vanduo. Tad Anaksimandras pasirinko pagrindiniu principu **neapibrėžtą būtį (apeiron).** Šis apeiron nėra lyginimas jokiai gamtos išraiškai, ar tai būtų vanduo, oras, ugnis, ar žemė. Jisai yra amžinas ir neišsemiamas. Savo amžinu judesiu jisai kuria pasaulį: pirma atsiskiria karštis ir šaltis, o iš jų junginio vanduo bei oras, ugnis, ir žemė.

Anaksimenas (apie 525 m. pr. Kr.)

Anaksimandro mokinys Anaksimenas nenorėjo ieškoti pradmens virš empirinių bruožų, kaip, kad jo mokytojas buvo padaręs ir todėl jisai pasirinko **orą** kaip pagrindinį visatos elementą, nes jis yra būtinas gyvybei išlaikyti. Anaksimenas skyrėsi nuo pradininkų tuom, kad jis mėgino išaiškinti **kaip** viskas atsirado iš oro, būtent per praretėjimą ir sutirštėjimą oro. Praretintas oras virsta ugnimi, o palaipsniui tirštėjantis oras virsta į vėją, vandenį, žemę ir akmenis. Taip atsiranda mūsų pasaulis.

Pitagoriečiai

Pitagoriečiai, kurių steigėjas buvo Pitagoras iš Krotono, sudarė religinę ir matematinę draugiją. Jie palaikė metempsychozę. Siela po mirties apsigyvena kitame kūne (nebūtinai žmogiškame); vienintelė išeitis išsprukti iš apsigyvenimo ciklo ir patekti tarp dievų yra sielos išvalymas per muziką, matematiką ir mokslą. Jie taip pat palaikė, kad tikrovės struktūra yra matematinė. Tikrovės geriausias pažinimas tad yra tik per matematiką. Viskas kyla iš **apibrėžto** (numeris) nuskilimo nuo **neapibrėžto** (erdvė). Jiems numeris yra erdvėje. Vienas yra taškas; du sudaro liniją; trys sudaro plokštumą; keturi sudaro tūrį. Tad kiekvienas medžiaginis daiktas yra numerio keturių išraiška. Pitagoriečių visatos samprata yra tad daug abstraktesnė už joniečių.

Heraklitas (apie 500 m. pr. Kr.)

Heraklitas (vadinamas tamsiuoju dėl raštų mįslingumo) yra kilęs iš Efeso. Jisai yra geriausiai žinomas kaipo nuolatinio keitimosi filosofas. „Viskas teka, viskas bėga, kaip ir upės vanduo, kuris atrodo tas pats, bet ištikrųjų niekada nėra tas pats, nes jis nuolat yra tekantis... Negalim į tą pačią upę dukart įžengt, nes vis naujas vanduo atiteka. Tikrovės bruožas tad yra keitimasis. Šis keitimasis yra būtinas tikrovės išsilaikymui. Jis yra panašus į ugnį, kuri, nors visuomet keičiasis, suteikia vieningumo įspūdį per kuro, dūmų ir pelenų lygsvarą.

Eleatai

Ksenofanas (570 - 478? m. pr. Kr.)

Ksenofanas buvo klajojančiu dainiumi, kai persai užkariavo jo gimtinę, Kolofoną, Mažojoj Azijoj. Jisai tapo dorovės skatintoju, matydamas kaip graikų „suminkštėjimas" palengvino persų užkariavimams. Nors jisai yra laikomas eleatų mokyklos steigėju, jokių tikslių duomenų nėra, kad jis kadaise būtų buvęs Elėjos miestelyje pietų Italijoj. Jo svarba filosofijai glūdi jojo puolime tradicinių Homero ir Hesiodo žmogaus pavidalo dievų. „Jeigu jaučiai ar arkliai turėtų rankas su kuriomis jie galėtų nutapyti paveikslus taip kaip kad žmonės gali, tai arkliai nutapytų dievus panašius į arklius, o jaučiai į jaučius... Homeras ir Hesiodas priskyrė dievams visus dalykus, kurie yra negarbingi ir papeiktini kai žmonių padaryti." Nors „Dievas yra **vienas**, augščiausias tarp dievų ir žmonių, ir nepanašus į mirtinguosius nei forma nei protu," jisai vis dėlto yra sumaišytas su erdve ir pasauliu. Tad Ksenofaną tegalima laikyti monistu, o ne moneteistu.

Parmenidas (apie 485 m. pr. Kr.)

Parmenidas yra greičiausiai tikrasis eleatų mokyklos steigėjas. Jo principas yra: **Būtis yra. Nebūčio nėra.** Dvi išvados seka iš to: 1) **Būtis yra viena;** dauguma yra tik iliuzija. Jokio skirtumo tarp būvių nėra. Jeigu būviai skirtųsi, tai jie skirtųsi arba būtimi arba nebūtimi. Bet jie negali skirtis tuo ką jie bendrai turi; tad bendrai turėdami būtį jie ja nesiskiria. Negali skirtis jie nei nebūtimi, nes nebūties nėra. Tad būtis yra viena. 2) **Tapsmas yra neįmanomas;** jisai yra tiktai iliuzija. Jeigu kas nors kuo tampa, tai jis tampa arba iš būties arba iš nebūties. Bet jam nėra reikalo tapti iš būties, nes jis jau yra; jei jis tampa iš nebūties, tai jo nėra, nes iš nieko niekas neatsiranda **(ex nihilio nihil fit).** Būtis, kurią Parmenidas suprato kaipo medžiagine, yra amžina, sferinė, ir ribota (graikams neribotumas buvo netobulumo ženklas). Logiškai išvedęs savo principą, Parmenidas paneigė kasdieninį pasaulio supratimą.

Zenonas (apie 460 m. pr. Kr.)

Parmenido mokinys Zenonas sukūrė savo garsiuosius paradoksinius raštus paremti savo mokytojo būties vienumo poziciją. Anot Platono (veikale **Parmenide**): „Šie raštai yra iš tikrųjų kaipo parama Parmenido argumentams prieš tuos kurie jį užpuldinėja ir įrodo daug juokingų ir priešingų išvadų, kurios seka, pagal juos, iš jo būties vienumo esmės. Mano tikslas yra prieštarauti tiems, kurie laiko daugumos egzistenciją, pateikiant šias ir daug kitų priežasčių įrodinėti, kad daugumos hipotezė, jeigu gan smulkiai išnagrinėta, priveda prie daug absurdiškesnių išvadų negu kad privestų būties vienumo hipotezė." Vienas jojo žymesnių paradoksų yra parašytas prieš judesį. Jeigu vėžlys, (simbolizuojąs lėtumą) bėgs pirma Achilo, (simbolizuojančio greitį), tai Achilas vėžlio niekad neprisivys, nes jam vis reikės pasiekti tą vietą ką tik paliktą vėžlio. Tad judesys yra neįmanomas, nes jisai priveda prie prieštaravimo.

a. gladkauskas

MEDITACIJA PRIE "ŽVAKIDĖS"

Peržiūrėdamas „Žvakidės" pastatymo programą buvau labai nustebintas pamatęs „...nepakeičiamo sprendimo amžinybėje...". Tie žodžiai veikia į mus daug daugiau negu kad norim prisipažinti. Tos minties nei neigim, nei tiesioginiai už ją pasisakom. Bet tą mintį išreiškiam darbais, veiksmais, būtent, kad palenkti amžinąjį sprendimą į savo pusę mes pasiruošiam, prisitaikom, lipdom save taip kad tas amžinasis sprendimas būtų mums geras. Tas yra praktikuojama visur, visose gyvenimo sferose. Tas viskas yra savaime aišku. Bet kas nėra pastebima tai yra, kad savęs lipdymas nėra pirmas žingsnis, bet antras. Prieš pradėdami save lipdyti mums yra pastatytos sąlygos, kurias turime priimti, nes kitaip negalim savęs lipdyti. Gyvenimas pavirto sąlyginiu gyvenimu. Sąlygų priėmimas pasidarė daug svarbesnis negu savęs auklėjimas, lipdymas.

„Tol, kol nepanaikinsit nuosavybę, neįeisit į visuotinę taiką"; „tol, kol nepaliksit teologijos, metafizikos nepažinsit tikrųjų pozityvistinių dėsnių"; „tol, kol nepriklausysit unijai negalėsit čia dirbt"; „tol, kol visi nesusirenka negalėsim pradėti" ir tai be galo. Bet kas daryti tam žmogui, kuris nori kurti savo gyvenimą dabar, nelaukti, kol visos sąlygos bus pašalintos. „Tol, kol jis gyvens, tol nebus ramu" ar tai reiškia, kad negalim ramiai gyventi „tol, kol jis gyvens", neturim teisės ramiai gyventi „tol, kol" nebus pašalinta? Bet tas žmogus nori dabar sukurti savo gyvenimą, o ne laukti kada tas „tol, kol" bus pašalintas ir jo gyvenimas jam bus automatiškai suformuluotas. Jis nori savo žmogiška teise, būtent sukurti savo gyvenimą, pasinandoti.

Kas atsitinka tada yra, kad tas žmogus pasižiūri į gyvenimą, prieina prie išvados ir tą išvadą pritaiko sau, ją įgyvendina savyje. Jo apsisprendimas pareina nuo pasaulio pažinimo, nuo pasaulio supratimo. Tas labai lengvai pastebima literatūroj, kur autorius pasisako vienaip ar kitaip ir tas pasisakymas yra išraiška jo sukurto savo gyvenimo. Apsisprendimas pareina nuo pasaulio supratimo. Pasaulio supratimas pereidamas per mūsų galvojimo bei supratimo procesą yra veikiamas valios, kuri surūšiuoja situacijų supratimus ir padaro sprendimą kuris, sprendimas, yra mūsų sukurtas gyvenimas.

„Žvakidė" yra asmeninio sukurto gyvenimo problemos svarstymas. „Žvakidės" reikšmė ir yra tame, kad čia nors ir netiesioginiai yra gvildenama mūsų išeivijoj gyvenančių gyvenimo prasmė. Vaidinimas parodo tėvynėje esančių žmonių kovą už savo gyvenimą. Mums implikacija yra tame, kad ir mes kovojame už savo gyvenimą. Mūsų kova yra išreikšta tame, kad palikome savo tėvynę, kad išgelbėtumėm savo asmeninį gyvenimą. Tas yra labai svarbu ir todėl prisipažinkim sau kad tokia yra realybė, kurioj gyvename. Palikome Lietuvą, kad išsaugoti savo asmeninį gyvenimą. „Žvakidė" yra tuo svarbi, kad parodo, jog asmeninis gyvenimas yra svarbesnis už gyvybę ir kad toks asmeninis gyvenimas buvo sukurtas laisvoj Lietuvoj ir kad jį išbėgę išsaugojom. "Žvakidė" parodo asmeninio gyvenimo svarbumą; parodo, kad turime už jį kovoti ir jį išsaugoti. „Žvakidė" parodo, kad turim sukurti asmeninį gyvenimą nors ir nesam Lietuvoj kur asmeninis gyvenimas gan lengvai buvo galimas sukurti ir Lietuviu būti nebuvo jokia problema. Čia mes turim labai didelę problemą netik būti geru lietuviu, bet ir būti blogu lietuviu, išvis būti lietuviu pasidarė labai atsakomingas reikalas.

Bet kai pasižiūrim kiek mes paaukojom, kad išsaugoti

Pluralistai

Empedoklis (apie 444 m. pr. Kr.)

Pluralistai, nepriimdami absoliutinio būties ir tapsmo prieštaravimo, mėgino suderinti Heraklito ir Parmenido filosofiją. Pirmasis jų atstovas, Empedoklis, sutiko su Parmenidu dėl būties amžinumo bet skyrėsi nuo jo dėl kokybės kiekio. Pasak Empedoklio yra keturios kokybės: **vanduo, oras, ugnis, ir žemė.** Jos yra amžinos, nesikeičiančios ir vienodo kiekio. Visi daiktai atsiranda jųjų dalelėm susijungus ir išnyksta joms išsiskyrus, o pačios dalelės savo kokybės nepraranda. Keitimasis išaiškintas dviejų jėgų veiksmu: **meilė** daleles sujungia, o **neapykanta** jas išskiria. Pasaulis svyruoja tarp meilės visiško viešpatavimo, kai viskas yra sumaišyta ir neatskiriama, ir neapykantos visiško viešpatavimo, kai viskas išsiskiria. Dabartinis pasaulis yra viduriniam stovyje.

Anaksagoras (534 - 462 pr. Kr.)

Anaksagoras buvo pirmasis graikų filosofas, kuris gyveno Atėnuose. Jisai sutiko su Empedokliu dėl medžiagos amžinumo ir dėl daiktų atsiradimo ir išnykimo per medžiaginių dalelių (sėklų) susijungimą ir išsiskyrimą. Jisai nesutiko su Empedokliu dėl dalelių ir jėgų kiekio. Kad būtų galima išaiškinti begalinius daiktų skirtumus pasaulyje, Anaksagoras pripažino **begalybę skirtingų elementų** (dalelių, sėklų). Visi elementai yra kiekviename elemente, nes kaip kitaip" gali plaukai atsirasti iš neplaukų? Arba mėsa iš nemėsos? Plaukai atsirado iš maisto todėl kad maistas juos palaiko. Pradžioje visi elementai buvo sumaišyti, bet **protas,** visos tvarkos šaltinis, sukūrė sūkurį, per kurio judesį elementai išsiskyrė ir sukūrė dabartinį pasaulį.

Demokritas (494 - 404 pr. Kr.)

Demokritas buvo atomistų mokyklos steigėjo Leukipo mokinys. Jisai viską pasaulyje išaiškina per atomus ir jų judėjimą tuštumoj. Atomai yra nepaprasto mažumo medžiagos dalelės, kurios teturi tiktai struktūrą, dydį ir tūrį; jų didžiausios yra net per mažos pastebėti. Atomų yra begalybė. Savo amžinu kritimu per tuštumą, sunkesnieji atomai atsimuša į lengvesniuosius ir su jais susijungę sukuria visus dalykus. Kadangi viskas atsitinka per mechaniškus susidūrimus, tai viskas atsitinka per būtinumą, ir jokio tikslo pasaulyje nėra. Atomizmas tad yra materializmo pagrindas.

Su Demokritu tad ir pasibaigia priešsokratinė filosofija. Be jos supratimo būtų sunku suprasti Platono ir Aristotelio problemų paveldėjimą.

PATARTINI PASISKAITYMAI

K. Freeman, **Ancilla to Pre-Socratic Philosophers,** 1948

M. Nahm, **Selections from Early Greek Philosophy,** 1934

Aristotelio Metafizika, I 983a, **The Basic Works of Aristotle,** red. R. McKeon, 1941

Diogenes Laertius, **Lives and Opinions of Eminent Philosojhers,** Loeb Classical Library, 1925

J. Burnet, Early Greek Philosophy, Meridian Books ,ML 5 — $1.95)

F. Coplestone, S.J., **A History of Philosophy,** I (Greece and Rome), 2 laida, 1950

J. Owens, C. Ss. R., **A History of Ancient Western Philosophy,** 1959

E. Zueller, Outlines of the History of Greek Philosophy Meridian Books (M 9 — $1.45).

Studentas **Antanas Gilvydis** lanko University of Detroit, kuriame studijuoja matematiką. Giliai susidomėjęs filosofija.

J. KIDYKAS, S.J.

Valdovai, ne vergai!

Esi ir būsi arba vergas, arba valdovas. Nori nenori, visvien toks esi. Kito pasirinkimo nėr. Negali būti! Kažin, katruo jų dažniausiai esi: valdovu ar vergu? Tai turėtų paaiškėti perskaičius šį rašinėlį.

Vergas, visų pirma, yra kito žmogaus nuosavybėje esąs asmuo, neturįs teisių, nė laisvės. Perkelta prasme, vergas yra kiekvienas kurio nors daikto, aistros, įtakos, polinkio ar įpročio tiek apvaldytas, suvaržytas ir apribotas žmogus, kad jis nebejstengia elgtis ir veikti kitaip, negu kuris jį diktuoja. Vergas neturi nė savo tikslų. Jis tik tarnauja valdančiojo tikslams. Nebent vergo tikslu laikytumėm, kiek galima dažniau apstantant poną, išsivaduoti iš jo vergijos, ar bent palengvinti savo vergijos naštą.

---

tą asmeninį gyvenimą ir pažiūrim į dabartinės kovos būdus galime prieiti tik prie vienos išvados: atsisakome asmeninio gyvenimo svarbumo bei jo mums reikalingumo. Mes nebandom gyventi tuo gyvenimu, kurį taip brangiai išsaugojom, mes laukiam kol tas „tol, kol" bus pašalintas. Mes palaikome tą „tol kol", mes išlaikom tą „tol kol" žmonijos scenoje kad visi matytų ir pasibaisėtų: žiūrėkite tas „tol kol" neleidžia mums gyventi. O to „tol kol" gražumas ir patrauklumas ir glūdi tame, kad tai galėtų būti ir kad gal tai galėtų būti gerai. Jeigu žmonijos yra padaromas toks sprendimas mes esam žuvę amžinai ir galutinai. Tai reiškia, jeigu ta „tol kol" kondicija priimama tai mūsų atiduotos aukos virs bereikšmės, bus buvę nereikalingos.

Jeigu tas „tol kol" yra pašalinamas, būtent atsisakoma tos visos prielaidos tai mes irgi pralaimim, mes irgi žūnam galutinai ir amžinai. Jeigu atsisakoma tos prielaidos, tai jos atsisakoma, kad yra kita reikšmingesnė, kad yra kitas rytojus, kuris yra gražesnis. Tas kitas rytojus yra per menkas užmokestis. Mums nesvarbu kiti rytojai; mums svarbu vienas rytojus. Dirbkim dėl to rytojaus, o ne dėl to, kad mums nesvarbu koks rytojus, kad tik ne tas, kurį dabartinis „tol kol" žada duoti. Mūsų rytojus yra kova už gyvenimą, už žmogaus sukurtą savo gyvenimą. Mums visi rytojai bus vienodi, jeigu nedirbsim, nekursim savo rytojaus. Kai mes pradėsim būkštauti apie galimus blogus rytojus, tai mes tokiame rytojuje ir gyvensime, ne todėl, kad norim, bet todėl, kad nesugebam sukurti savo rytojaus, savo asmeninio gyvenimo.

Kam nesvarbu, kokie rytojai bus, arba kurie bijo sukurti savo rytojų, savo asmeninį gyvenimą tie ir išlaiko tuos „tol kol" labirintus. Iš labirinto niekas gyvas negrįžta. „Tol kol" yra somnabulistų desparacijos vaisius. Jie negali atsibusti ir savo negalėjimą pateisina kebliais dialektiniais kauliukų metimais, kuriuose tik vienas metimas yra geras. Jeigu jie išmes atsibus; bet koks mums tikslas išsižiojus žiopsoti ir iš šalies komentuoti: jeigu neišmes, tai atsidusim ir pradėsim kurti nuo kur sustojom, jeigu išmes, tai ką gi, taip ir turėjo būti. Niekas taip neturėjo būti kaip buvo. Nesikavokim už „prieš vėją nepapūsi" ir panašias nesąmones. Viena iš svarbiausių istorijos pamokų ir yra, kad tik tas gyvena, kas sukuria savo gyvenimą.

Privilegija save išsimokyti, būti lietuviu bei sukurti lietuvišką gyvenimą buvo išgelbėta. Mes turim viską, kad dialektinė gimnastika mus domintų. Tad eikime į gyvenimą, į pasaulį, bet eikim atvirom akim, nes jeigu ir žūsim, tai nors žinosim kodėl.

Algirdas Gladkauskas šį pavasarį baigė Wayne State universitetą Detroite. Prieš metus buvo Detroito studentų ateitininkų draugovės pirmininkas.

Valdovas gi yra vergo priešybė. Jis valdo, t. y. turi savo nuosavybėje ir todėl tvarko turimą daiktą, ar asmenį, kaip tinkamas, įstengia daryti ką norėdamas, tvardo, tramdo, pajungia, laisvai disponuoja. Valdymas, valdovas visada siekia kokių nors tisklų, nors tie būtų gana savanaudiški.

Žmogui skirta būti valdovu, ne vergu. „Apvaldykite žemę" Kūrėjo tarta ne vien Adomui, o visai jo padermei. „Žemės sąvoka čia apima visą pasaulį, imant ir vidinį žmogaus dvasios pasaulį. Pirmesniame rašinyje (Ateitis, 1960. XII) buvo nurodyta, jog pasaulis sukurtas žmogui padėti savo tikslo siekti — Dievą pažinti, pamilti, pripažinti, jam tarnauti. Tame glūdi Dievo šlovė, kurios Kūrėjas negali išsižadėti ir žmogus negali atsisakyti nesužlugdęs savojo žmogiškumo. Žmogaus valdoviškumas ar vergiškumas apsireiškia kaip tik tuo sugebėjimu ar nesugebėjimu „apvaldyti pasaulį" t. y. juo pasinaudoti svarbiausiajam savo tikslui siekti visokiausiose gyvenimo sąlygose ir aplinkybėse.

Tikslingumas reguliuoja visus žmogiškojo gyvenimo veiksmus. Norėdamas tapti gydytoju nestosi į baleto mokyklą, nors ta būtų gal įdomesnė už lavoninę. Keliaudamas į kurį miestą pasiteirauji, kurie traukiniai ar autobusai ar lėktuvai jį aptarnauja ir nesėdi į priešinga kryptimi skrendantį lėktuvą, nors tas būtų įrengtas su visais moderniosios prabangos patogumais ir malonumais. Tik tas laikomas tikru menininku ar amatininku, kas sugeba laisvai panaudoti savo tikslams tinkamiausią medžiagą bei įrankius. Jei kas šitaip nesielgtų kasdienos gyvenimo reikalavimuose, tektų suabejoti jo proto normalumu.

„Visai kitaip elgtis žmogus yra linkęs savo esminio tikslo atveju, tartum tas nepriklausytų prie jo kasdieninio gyvenimo savaime suprantamų reikalavimų, rašo vienas vokiečių autorius (Gale, išnašoje: H. Schilgen, S.J. In der Schule Loyolas 27 p.). „Stebėdamas gyvenimą regi, jog daugis gyvena tartum jie būtų žemėje tiktai savo patogumui ar malonumui: viską išragauti, viską išgyventi, visur savo nosį įkišti, viską skaityti ir apžiūrėti, kad visi juos žinotų ir gerbtų, apie juos kalbėtų, rašytų, kad visi pagal jų muziką šoktų, žodžiu, kad jie būtų gyvenimo centras. Nė stipriausiais prožektoriais pasišviesdamas nerastum jų gyvenime nė mažiausios žymelės kokio nors ryšio su tikruoju ir pirmutiniu savo gyvenimo uždaviniu. Be abejo, kartais jie padaro šį tą gero. Bet daro tai arba dėl grynai įgimto jautrumo, ar dėl užuojautos, arba kad tai priklauso prie jų „gyvenimo stiliaus", arba, kad tai bus aprašyta spaudoje, o ne iš gilaus įsitikinimo, jog **Kūrėjas nori,** kad jų gyvenimas neštų naudingų vaisių. Šitokių gyvenimo centre stovi jų pačių AŠ, to AŠ besąlyginis patenkinimas ir apie tai sukasi visa kita. Jei tokie vengia sunkiai nusikalsti, tai tik todėl, kad nepakliūtų pragaran, o ne kad Dievas nori, ar nenori. Ir kai jie jaučiasi tikri pragaran nepateksią, dėl „kitokių mažmožių" jiems galvos neskauda ir širdys nesijaudina ar jie Dievui patiks, ar nepatiks.

Ne tokia stipri, bet gana aiški šitokia tendencija žymi ir kaikurių gana geros valios žmonių gyvenime. Jie kuriasi ir tvarkosi žemelėje tik pagal savo pačiu norus. Jokiu būdu nedrįstų mirtinai įžeisti savo Kūrėją. Bet ko nors patinkamo ir geidžiamo atsisakyti, vis tik žiūrėti, kad būtų pašlovintas Viešpats, niekad nepaisyti net stipriausių savo troškimų, jei jie nesiderina su Dievo valia, to jie neįstengia padaryti. Na, ir turime savotišką tipą vergų, vergaujančių savajam AŠ, savo polinkiams ir aistroms, savo įsivaizduojamai didybei, grožiui, išminčiai, patogumui ir niekaip neįstengiančių iškilt aukščiau savęs ir savo riboto akiračio bei interesų". Tikrai jie nevaldo, o yra valdomi. Nevaldo net to vienintėlio sutvėrimo, kurs galėtų būti visiškoje jų nuosavybėje ir valdžioje — savęs paties. Kažkaip jie besivaizduotų valdą, jie nevaldo nė kitų, o tik terorizuoja.

Kodėl valdyti skirtas ir geidžiąs žmogus tampa vergu?

San Paulo Moks. At-kai pasirodo per 35 metų liet. emigracijos Brazilijon minėjimą. Aprašymas lapkričio mėn. 1960 m. Ateityje.

Iš dalies tai pareina nuo proto, iš dalies nuo valios. **Daugelį dalykų klaidingai vertiname ir todėl klaidingai jais naudojamės. Kartais gi neįstengiame paklausyti savo pačių geresnio supratimo, kadangi baidomės pastangų ir nusigalėjimo.**

Klaidingai dalykus vertiname, kai nesame pakankamai persiėmę pagrindine savo gyvenimo tiesa visų pirma pašlovinti Kūrėją, ir kad tas tikslas yra mūsų žmogiškumo esmėje, kad jį negalim jom realizuoti nepaaukoję savo valios. Šita tiesa ne tokia pat, kaip, pav., „vienas Dievas trijuose asmenyse". Trejybės tiesą tikime ir to gana. Ji neturi didesnės įtakos mūsų gyvenimui. Esminio mūsų tikslo tiesa, gi, turi apspręsti visą mūsų galvoseną, elgesį, gyvenimo siekimus ir planus. Viskas mūsų gyvenime turi plaukti iš tos tiesos. Niekas mumyse neturi jai priešintis. O kadangi žmonės dažniausiai nėra persiėmę ja iki gyvo kaulo, tai jie vertina gyvenimą, pasaulį ir visus kūrinius grynai žemišku, naturaliu matu, neatsižvelgdami į savo svarbiausią paskyrimą ir todėl viską įvertina klaidingai.

Mums čia suklaidinti puikiai pasitarnauja mūsų juslės. Jos nerodo, kas tiesa, ar netiesa, o tik malonius ar nemalonius garsus, spalvas, formas, kvapus, palietimus, skonį. Esame linkę vertinti tai, kas malonu, nevertinti kas nemalonu ir nepatinka. Pagal tai esame linkę ir elgtis ir tai vėl nustelbia mūsų esminio tikslo tiesą.

Juslėms suklaidinti mus yra juo lengviau, kad juslininiai daiktai mums atrodo artimesni, praktiškesni, patraukiesni, nes jie tuojau teikia malonumo, džiaugsmo, naudos, kai dvasiniai dalykai, ypač antgamtinė malonė, yra neapčiuopiami, tolimi, reikalaują nemažų pastangų ir tikėjimo jiems suvokti, ir žemesnioji mūsų prigimtis stipriai priešinasi visam, kas jai nemalonu ir sunku.

Prisideda ir tai, kad daugybė juslinių dalykų yra mums tikrai reikalingi, naudingi, net būtini. Žymiai lengviau būtų iš karto visko atsisakyti, negu išmintingai, kaip reikiant daiktais naudotis.

Pagaliau ir pati Dievo valia dažnai nėra gana aiški. Jai suvokti vėl reikia svarstymų, maldos, patarimų. Visa tai surišta su dvasios .tampa, su nemalonumais ir nesusipratimais, ir todėl lengvai apleidžiama, ir todėl vėl gaunami nevykę, neteisingi sprendimai ir netikęs elgesys.

Tiems ir kitiems neteisingo kūrinių įvertinimo bei panaudojimo pavojams išvengti, žmogui išsilaikyti valdovu ir netapti vergu, šv. Ignacas pataria „padaryti save indiferentišku visų sukurtųjų daiktų atžvilgiu". Kitais žodžiais, nepririšti savo širdies nė prie vieno sutvėrimo: nė vieno jų neniekinti ir neatmesti, nė vieno jų nebranginti labiau už kitus iki nesužinome jo įtakos mūsų esminiam tikslui. Tai nėra lepšiškas tinginio nusistatymas „I don't care!" Ne, tai yra pilniausia žmogaus laisvė, tai yra tobula asmens lygsvara, tartum svarstyklių parengties stovis (readines) nusvirti į tą pusę, kurioje pasirodys Dievo valia. Tai toks šv. Aloyzo nusistatymas: „Quid hoc ad aeternitatem — kokį ryšį tas ar kitas dalykas turi su amžinybe?" Sąmoningi ir entuziastiški ateitininkai galėtų visus daiktus bei įvykius ir savo veiklą vertinti vienu matu: klausdami, kokį ryšį tai turi su „Viską atnaujinti Kristuje?" Ar padeda, ar kliudo? Jei kliudo — šalin jį! Kad ir kažkiek jis būtų brangus, pageidaujamas ir mielas. Jei padeda, imame ir naudojamės, nors būtų toks nemielas, kaip koją nupjaunąs gydytojo peilis, kai reikalinga gyvybei išgelbėti.

Paskutinė logiška išvada reikalauja norėt ir rinktis tik tai, kas **labiau ir geriau** padeda tikslo siekti, kas išeina **didesnei** Dievo šlovei, o nesitenkinti nė minimumu, nė vidutiniškumu.

Šitoks žmogaus nusistatymas savo esminio tikslo bei vartotinų jam siekti priemonių požiūriu iškelia jį į valdovus, į virtuozus, į tikruosius gyvenimo menininkus kūrėjus, artimiausius sutvėrėjo bendradarbius, tikslesnius jo atvaizdus. Šitas dėsnis įgalina dvasią nugalėti medžiagą tiek mumyse pačiuose, tiek plačiajame pasaulyje. Bet toji pergalė nelaimima vienu užsimojimu, nė vienu karštesniu užsidegimu. Ji laimima patvaria, nepertraukiama kova bei pastangomis ir neskaičiuojamomis aukomis. Šita tiesa turėtų būti ateitininkijos gyvenimo nelygstamoji taisyklė, jei ji nori rimtai siekti savo tikslo. Ji veiksmingiausiai žmogų vergą iškelia į valdovų eiles.

Tėvas Jonas Kidykas, SJ yra Ateitininkų Federacijos Dvasios Vadas.

LIETUVOS NACIONALINĖ MARIJOS BIBLIOTEKA

BOL. LUKOŠIŪNAS

Spauda: mirties ar gyvybės šaltinis

Jei sostai dreba, tai todėl, kad spauda juos puola. Jei ministerių kabinetai griūva, tai todėl, kad spauda išplėšė jiems pasitikėjimą. Jei milijonuose širdžių amžinoji tikėjimo šviesa yra užgesusi, tai todėl, kad tą ugnį spauda užgesino.

B. Jung.

Kokia nauda iš katalikiškos spaudos, kuri neiškelia ir nepabrėžia katalikiškos pasaulėžiūros? Kodėl spaudoj neiškeliami svarbūs ir aktualūs mūsų bendruomenės organizacijos klausimai? Kodėl žurnalo puslapiai užpildomi tik straipsniais apie praeitį? Tai klausimai, kurie kyla nevienam galvojančiam ir skaitančiam mūsų katalikišką spaudą. Turime žinoti apie praeitį, bet pasinėrimas praeitin, stabdo kūrybą. Pasitenkinimas dabartine mūsų spaudos pažanga, reiškia grįžti praeitin.

Ko siekiame?

Esame sujungti į vieną branduolį ne todėl, kad pabrėžtumėm kas mes esame, bet todėl, jog ką mėginame atsiekti. Bandydami ką nors atsiekti, mes įrodysime ir kas mes esame. Paskutinis posakis, ką mėginame atsiekti, yra paslaptingas, bet kartu ir reikšmingesnis negu norim pripažinti. Nelengva išeiviams, ypač vyresniąjai kartai, atrasti tikslą, kai mūsų katalikiškosios spaudos tikslai ir uždaviniai nėra aiškūs. Gal todėl, jog spaudos tikslai ir priemonės yra neaiškiai nubrėžti, ir žmonės negali atrasti savo tikslo.

Vieni sako, kaip gi neturime tikslo? Juk informuojame savo tautiečius; kiti išsitaria, jog informuodami politinėmis bei iš lietuviško gyvenimo žiniomis, bandome išlaikyti lietuvybę. Bet ar to užtenka? Savaime aišku, kad ne, jeigu norima jaunimą pritraukti ir paskatinti skaityti lietuvišką spaudą. Spauda turi duoti daugiau negu vien informaciją ar kroniką. Mūsų spauda yra pašaukta atlikti didesnį uždavinį negu amerikiečių spauda, nes susidariusios aplinkybės ir tikslai duoda kitą spaudos paskirtį: išlaikyti lietuvybę, kalbą; nubrėžti savo tautiečiams vertybių skalę ir objektyviai kreipti jaunąją kartą į norimą pusę.

Pažvelkime į laikraščių puslapius ir rasime žinių, žinučių, kurios lietuvybės išlaikymui neduoda naudos, bet priešingai skaitančiuosius pakreipia į kitą pusę mūsų nenaudai. Štai pavyzdžiai, kurie su pasididžiavimu buvo parašyti dėl aiškiai suprantamų motyvų: parodyti saviškiams, jog turime asmenų, kurie reiškiasi amerikiečių visuomenėje, jog lietuvis reiškiasi amerikiečių organizacijoje, ir užima aukštą vietą, o žmogus, kuris dirba ir aukoja savo laisvalaikį lietuviškoms organizacijoms, tai retai jis yra paminėtas. Vadinasi, jeigu pasireikšiu amerikiečių tarpe, tai mane ir lietuviškoji spauda minės. Vienas aiškus dalykas, kad spauda neturi nusistačiusi vertybių skalės: lietuvių organizacijos yra pirmoj vietoj. Pasekmės iš to išplaukia, jog jaunimas susidaro vaizdą iš spaudos, jog veikėjas — lietuvis, kuris reiškiasi amerikiečių organizacijoje yra vertinamas aukščiau už tą, kuris veikia savo tarpe. Savaime aišku, žmogus, kuris duoda savo įnašą į lietuvišką organizaciją ir kartu reiškiasi amerikiečių organizacijose, tai galime aprašyti apie jį.

Kita žinutė, iš daugel, jog viena lietuvaitė tuokiasi už amerikiečio, sprendžiant iš pavardžių. Vadinasi spauda kartu su lietuviškąja visuomene patvirtina tokias sutuoktuves.

Tokios žinios neša daug žalos jaunimui, iš kurio daug laukiame. Neužtenka tik kalbėti, jog jūs, jaunimas, turėsite grįšti Lietuvon; neužtenka sakyti, jog jūs eikite į lietuviškas organizacijas ir veikite; neužtenka turėti žmonių, kurie sielojasi, kad išsilaikytų lietuvybė, bet tam padėti turi ir spauda.

Principai - praktika

Žmonės gyvena realistiškame pasaulyje ir esame priversti darbuotis ir domėtis visomis sritimis. Principus reikia pritaikinti praktikai. Gražūs principai susiduria su realybe visame savo komplikuotume. Mes, katalikai, esame susijungę vienam tikslui, taigi mums netrūksta vienybės principuose. Principų pasaulis yra sudėtingas ir žmonės paneigia principų vertybę, nes jie yra per gražūs. Mums trūksta išsimokslinusių žmonių, kurie spręstų kontraversinius faktus katalikiškų principų šviesoje. Žmonės laukia teisingo atsakymo ir kad faktai nebūtų nuslėpti, nors ir nemalonūs mums.

Kada išsireiškiame ar pritaikome krikščioniškus principus, mūsų stiprybė rodosi yra analizėje. Turime dovaną žmones įvesti į tiesų kelią, bet tų priemonių spauda nepanaudoja. Visą tai reiškia, jog sutinkame principuose, bet niekuomet neprieiname prie faktų. Ištikrųjų, stovime taip toli nuo realybės, tartum visiškai nematome kas dedasi aplink mus.

Vien tik principų žinojimo, kuris yra mūsų stipriausias taškas, neužtenka. Reikia pažinti institucijas, jų dinamiškumą, socialinę tvarką, žmonių norus, jų abejones. Neįmanoma duoti protingą komentarą, jeigu nepažįstame mūsų sudėtingus bendruomenės rėmus, nematome blogio ir gėrio jėgas, kurios yra įtakingos mūsų gyvenimui, kurion pusėn einame ir nežinome su kuriom mintim sutinkam ir kurios skiria mus.

Socialinė filosofija yra bejėgė, jeigu nežinosime nieko apie socialinius mokslus, kurie yra svarbūs šiam momentui ir žmonėms. Tai turėtų būti specifinis katalikiškos spaudos uždavinys paimti principus, tikėjimą ir duoti jiems gyvybę, kad žmonėms duotų reikšmę jiems ir juos suprastų, ir atsispindėtų mūsų laikas ateinančioms kartoms ir galėtų suprasti kokius vargus vargome ir kaip sprendėme problemas.

Mūsų problemos negali būti išspręstos principų šviesoje ar apmąstius apie juos. „Kada suprastiname gyvenimą ir gyvename moralinių formulių terminuose, mes esame neteisūs sau. Principai turi būti pritaikinti praktikai ir formulės turi būti papildytos faktais, kad žmonės galėtų rasti sau kelią į gerą gyvenimą. Katalikiška spauda turi išnešti į viršūnę dabartinę realybę, Bažnyčios minčių turtingumą, bet kartu pasiūlyti praktiškas programas ir greitus atsakymus į esančias problemas." (Very Rev. F. J. Lally).

Principai negali būti padėti į šoną. Sakau, jog principai yra nevaisingi, neproduktyvūs, jeigu neatitinka dabartinei realybei. Žmonės praranda pasitikėjimą principais, nes principų pritaikymas neatitinka realybei. Didelė dovana yra kalbėti žmonėms taip, jog kiekviena karta supranta savo laiką.

Aktyvus dalyvavimas gyvenime

Kito dalyko pasigendu mūsų spaudoj, tai nagrinėjimo esamo momento. Kryptis yra moralizuoti teoretiškai įvykius, į kuriuos ne vienas yra suinteresuotas. Mano manymu, sunku įtikinti save, jog turime susidurti su konkretiškais uždaviniais ir pritaikinti principus prie įvykių. Tada susidurtumėm su dabartinio laiko dvasia ir paliktumėm savo atvaizdą ateičiai. Mums reikia, kad atsiskyrimą pakeistų aktyvus dalyvavimas, turime neprarasti kontaktą su

ALGIRDAS BUDRECKIS

LIETUVIŲ NAUJŲ METŲ PAPROČIAI

Nauji Metai yra didelė džiaugsmo šventė. Naujaisiais Metais užsibaigia visos bėdos, praeitųjų metų rūpesčiai, sielvartai, vargai. Dešimtys milionų žmonių sutinka Naujuosius Metus, sveikina juos, laukia ir tikisi iš jų daug gėrybių, laimės, džiaugsmo.

Senovės lietuviui Nauji Metai buvo didžiulės pergalės šventė, pranašavo visą ateitį, buvo neišsemiamo džiaugsmo šaltinis, teikė stiprybės, bet ir reikalavo ne mažai rūpestingumo. Nauji metai lietuviui nešė taiką, ramybę, laimę ar nelaimę, gerumą ar blogumą. Lietuvio mintys jungėsi su dangumi, žeme, gyvuliais, paukščiais ir net visu gyvenimu. Žodžiu, lietuvio džiaugsmas buvo artimai surištas su gamtine aplinka. Žvaigždžių mirgėjimas, vėjo ošimas, varpų skambėjimas, snaigių lakstymas ir dienos šviesumas pranašavo ateitį. Naujieji Metai atskleidė ateities didžias paslaptis, pasakė net mažiausias smulkmenas.

Istorikas Simanas Daukantas yra užrašęs sekančius senovės lietuvių papročius: žyniams žiūrėjus į žvaigždes ir lėmius ateinantį metą laimingą ar nelaimingą, žmonės vilkdavo trinką (storą pagalį) per kiemus, beje: senuosius metus, ir, tabalus mušdami, dainuodavo panašią dainą:

„Tabalai, tai tai, tai
Judink seni kaulus,
Up, up, up,
Sudaušk rankų delnas..."

Paskui žmonės tą trinką sudegindavo, kaipo sunkius praėjusius metus, tikėdami, jog ateinantieji metai bus daug lengvesni ir nereikės taip sunkiai dirbti. Sudeginus senuosius metus (trinką), mergelės tuojau parodydavo berneliams iš medžio išdrožtą lėlę, kurią berneliai mėgindavo pagrobti, o mergelės paslėpti.

Net prieš penkiasdešimt metų Lietuvoj nemaža buvo užsilikusių tų senų tradcinių liaudies apeigų. Naujų Metų išvakarėse visi spiesdavosi krūvon, imdavosi darbo, dirbdavo, bruzdavo, sekdavo pasakas, žaizdavo... Mat, esą negalima tinginiauti. Kas išvakarėse tinginiauja, tas buvo visus metus, anot žemaičių, „Tinginių pantis", didelis tinginys.

Didieji, mažieji laukdavo dvyliktos valandos nakties, burdavo, šnekėdavosi su paslapčių pasauliu, stengdavosi sužinoti savo likimą.

Dažnai senesnieji pripasakodavo įvairiausių pasakų apie raganas, kerėjimus, karalaičius iš augštųjų pilių, vaikščiojančias giltines, šmėklas, piktąsias dvasias, atėjusias iš gelmių, kurios pridarančios baisiausių nuostolių, ne vieną nuvarančios į kapus, velnius, baidykles, šmėklas, baisiausius atsitikimus. Daugeliui iš tikrųjų akyse pasirodydavo panašios šmėklos, patys išsigąsdavo, kitus išgąsdindavo, net susirgdavo...

Suaugusios panelės, galinčios tekėti, eidavo iš žabų krūvos traukti po žabą. Jei ištraukdavo labai šakotą žabą, sakoma, kad būsiąs vyras turtingas, o jei be šakų — atvirkščiai. Vienos mergaitės dvyliktą valandą nakties tamsiame kambary uždegdavo 12 žvakių ir vidury pastatydavo veidrodį. Veidrody pamato bernelio veidą. Jei nieko nepamato, tai pasiliks „rugienos grėbstyti" — dar vienas metus turės mergauti. Kaikur Lietuvoje mergaitės spėdavo ateitį su veidrodžiu Kūčių vakarą. Susigavusios vištą statydavo prie grūdų krūvelės, vandens ir veidrodžio. Jei visų pirma lesa — būsimasis bernelis turtingas, jei geria — latras, jei į veidrodį pasižiūri — tuštupuikis. Mergaitės spėliodavo ateitį iš daugelio kitų reiškinių, pvz.: įmesto žiedo į vandens stiklinę, rasto akmenėlio po kojų, pasirodžius pirmą kartą mėnuliui.

Suvoždavo ant stalo įvairius mažus daiktelius po lėkštėmis. Kiekvienam teikiama atitinkama reikšmė, pvz., žiedas reiškia artimas vedybas, peilis — nelaimę, rašomoji plunksna — mokslą, grabelis — mirtį, vainikas — garbę, veidrodis — tuštybę, duona — sotumą, rožančius — pamaldumą, kryžius — vargą, paukščiai — taiką, meilę, žaislelis — vaiką ir t. t. Kiekvienas šeimos narys versdavo tris kartus po lėkštę. Rastieji daiktai pasakydavo visą ateitį.

Naujų Metų rytą mergaitės žiūrėdavo, kuris bernelis nusišluostys burną jų rankšluosčiu, tas bus jos bernelis.

Seni žmonės žiūrėdavo, kokia bus Naujų Metų diena: jei diena giedri — bus geri metai, jei tamsi ir apsiniaukusi — daug mirs, blogi metai. Jei naujų metų vakarą daugiau sninga negu dieną, tai daugiau mirs senųjų.

Lietuviai per Naujus Metus mėgdavo ir tebemėgsta pasivažinėti, pasisvečiuoti. Dažnai išvirsdavo iš rogių, net užsigaudavo. Bet išvirtimas reiškia, kad gerai linai užderės. Todėl niekas nebijodavo išvirsti. Per Užgavėnias tęsiami linai. Žodžiu, juo toliau per Užgavėnias važinėsi, juo ilgesni užaugs linai.

---

realybe ir duoti praktišką vadovą žmonėms, gyvenantiems šiame pasaulyje. P. Jonas XXIII Italų katalikų Spaudos Kongrese, gegužės 4, 1959, pasakė:

> „Pažvelkime atgal ir pamatysime, jog mažas dėmesys buvo atkreiptas į šią sritį, katalikų spaudą. Mūsų spauda neturi tokios įtakos žmonėms ir jų nuomonių formavimą kokią turi kiti žurnalai bei laikraščiai, kurie lengvai įperša savo nuomonę, bet kurios nevisuomet sutinka su katalikų pasaulėžiūra."

Rašantieji spaudon iš dalies yra moralistai. Nesupraskite klaidingai ir negalvokite, jog esu prieš moralę. Moralė — teisti, bet spaudos tikslas nėra tik spręsti ir teisti. Tai yra klaidinga, nes mūsų uždavinys yra didesnis negu teisti, turime pranašauti ir liudyti. Jeigu norime pranašauti ir liudyti, turime būti pasaulyje: suprasti žmogų, jo troškimus, žinoti kurion pusėn jis eina, padrąsinti kūrybą.

Mūsų spauda turi sunkų bet reikšmingą paskirtį prieš akis: apšviesti, mokslinti žmones per informaciją su krikščionių principų pritaikinimu prie gyvenimo, nes ne vien faktai brandina žmogų, o faktai principų išaiškinimo šviesoj, ir nubrėšti vertybių skalę savo tautiečiams ir jos laikytis.

Bol. Lukošiūnas studijuoja sociologiją Loyola universitete Chicagoje. Šiais metais jis redaguoja ateitininkų skyrių dienraštyje „Draugas".

Algirdas Budreckis studijuoja teisę Yale universitete. Dabartiniu metu yra Lietuvių Studentų Sąjungos Centro Valdyboje. Jis taip pat reiškiasi Lietuvos Vyčių bei kitų organizacijų veikloje. Pažymėtina, kad Algirdas yra gimęs ir augęs Amerikoje.

Stasys Šalkauskis

Ateitininkijos formaciniuose metuose, Dovydaičio, Pakšto, ir Jakšto-Dambrausko eilėse, iškyla kitas šulas — Stasys Šalkauskis. Šis asmuo, susidomėjęs ir susirūpinęs tautos likimu, ateitimi, ir problemomis, pritaikė savo filosofines idėjas katalikiško elito grupei, ateitininkams.

Daug buvo rašyta apie prof. Šalkauskį ir giliai įvertinti jo darbai, kurie buvo pritaikyti ne vien tiktai ateitininkams, bet ir visai katalikiškai studentijai. Dvidešimt metų po jo mirties, At-kų Jubilėjiniams metams artėjant, at-kų vadovybė pasiryžo išleisti Šalkauskio biografiją. Kreipėsi į prof. Juozą Eretą atlikti šį darbą.

Profesorius mielai sutiko, nes, dar Lietuvoje būnant ryžosi parašyt knygą apie minėtąjį, tačiau tremtyje surinktoji medžiaga žuvo. Antrą kart ėmėsi rinkt medžiagos. Rašydamas šią knygą įvykdė prof. Šalkauskio prašymą: „Jei kartais reikėtų aprašyti mano gyvenimą, norėčiau, kad Jūs, p. Juozai, tai padarytumėte; Jūs bent manęs nepaauksuotumėte."

Šioje knygoje autorius bando nupiešt tikslų prof. Šalkauskio gyvenimo paveikslą. Pristato jį horizontalinėje plotmėje, tarp daugybės kitų tų laikų žmonių ir įvykių, kuriuose ryškėja šis paveikslas. Biografijoje išryškina žmogų su žymesniais savo aspektais, teigiamais bei neigiamais.

Visuomet yra tendencija išdailinti savo didžius vadus, tačiau prof. Eretas nori tikrovės, ne legendos; tikrovės, kuri savo gyvenimiškuoju pavyzdžiu mums yra artima ir tuo pajėgia skaitytojus pakelti bei paraginti prie panašių šaunių darbų.

Žmogus

Autorius pabrėžia gyvenimiškąją Šalkauskio pusę, suskirstydamas brendimo periodus į 34 dalis. Pradeda su jo kilme ir jaunyste, apimdamas to laiko jo fizinius ir dvasinius bruožus. Čia pamatoma jo išsiauklėjimo pagrindas. Tęsia, supažindydamas skaitytoją su studentu, filosofu Šalkauskiu. Matoma studentas, progresuojantis nepaprastai greitu šuoliu. Ir baigia, parodydamas išsivysčiusę asmenybę, kuri apima asmenį filosofą, politiką, idealogą, profesorių, visuomenininką, ir — ateitininką.

Iškeliami jo dvasios šiluma ir stiprumas, kurie yra kontrastuojami prieš jo fizinį silpnumą. Šalkauskis yra atvaizduojamas, kaip paprastas **žmogus**, ne kaip koks dievaitis.

Be to, knygoje randamos įvairios nuomonės apie Šalkauskį, pareikštos, teigiamai ar neigiamai, įvairių žmonių — draugų, pažįstamų, buvusių jo mokinių.

Stilius ir visa kita

Prof. J. Eretas naudoja lietuvių kalbą taisyklingai ir dailiai, pasinaudodamas poetiniais išsireiškimais. Bendrai, yra gan lengvas tekstas, tik retkarčiais naudojasi techniniais terminais.

Žinoma, yra gerai jei įpinamos įvairių žmonių nuomonės apie Šalkauskį, ir, laiks nuo laiko, net at-kijos šulų trumpos gyvenimo istorijos. Tačiau, kartais prof. Eretas, įpindamas visai pašalinius asmenis ir jų mintis, bereikalingai pertraukia teksto mintį. Ši klaida duoda tendenciją pamesti minčių eigą, ir, šiuo atveju, žemina knygos vertę.

Be tų įterpimų knyga būtų gan trumpesnė ir truputį konkretesnė.

Išvada

Nors ir pasitaiko mažų trūkumų, knyga yra rekomenduotina kiekvienam inteligentui, nes yra viena iš aktualiausių šaltinių susipažint su mūsų at-kijos šulu ir dideliu lietuviu — Stasiu Šalkauskiu.

Knyga „Stasys Šalkauskis" prof. J. Eretas (252 psl. ir bibliografija) buvo išleista At-kų federacijos, kun. Juozo A. Karaliaus lėšomis, 1960 metais. Spaudė Tėvų Pranciškonų spaustuvė, Brooklyn, New Yorke. Kaina $4.

A. G.

Ateitininkų Vadovas

Ateitininkų Vadovą parengė Stasys Yla, išleido At-kų Federacija 1960 m., spausdino Immaculata Press, Putnam, Conn. 478 psl.

„Ateitininkų Vadovas" išleistas Federacijos, At-kų vyriausio organo, todėl jį reikia laikyti oficialiu vadovu visai At-kų organizacijai. „At-kų V." yra kaip pagrindinė informacija tiek ateitininkams, tiek pašaliečiams besidomintiems šiąja organizacija. Todėl yra labai svarbu panagrinėti kaip autoriui pavyko tokį didelį uždavinį atlikti.

Sutraukus Vadovo turinio paskirstymus pagal dalykų tvarką ir sudėti, galima suskirstyti sekančiai:

1. Istorija
2. Ideologija
3. Išraiška
4. Organizacija, veikla ir veiklos formos
5. Vadovavimas ir vadai
6. Nario saviaukla
7. Pabaigoje At kų globėjai

Istorija. Šiame pirmame skyriuje patiekta labai sistematingai ir detaliai surinkta At-kų istorija. Čia patiekta Lietuvos Katalikų mokslus einančio jaunimo organizacijos atsiradimas. Pagrindinės priežastys buvo:

1. organizuotai priešintis svetimai priespaudai
2. atsispirti neigiamoms pasaulėžiūrinėms įtakoms
3. Lietuvių tautinis atgimimas
4. Savo valstybės atkūrimas, ir
5. Katalikų inteligentijos ugdymas

Ideologija. Šiame skyriuje įdėta At-kų ideologija. Ši ideologija buvo prof. Stasio Šalkauskio pilnutiniai atbaigta. Principiniai ji visuomet pasiliks At-kų buvimo pagrindu.

Išraiška apima ateitininkų organizacijos viešą pasireiškimą. Čia įeina himnas, vėliavos, šūkis, uniformos ir panašiai. Šiame skyriuje įdėta nemažai dalykų, kurie nėra visumoje at-kams tradiciniai. Reikia pastebėti, kad At-kai, ypač moksleiviai savo vėliavose turėtų vartoti taisyklingą Vytį. (psl. 97) .Stilizuota vytis yra panaši į karikatūrą. Be to svetur augantieji at-kai ir galvos, kad tokia yra Lietuvos Vytis.

Organizacija, veikla, veiklos forma. Tai yra labai platus ir svarbus skyrius. Jį kiekvienas at-kas turėtų gerai išstudijuoti. Čia mes sužinosime kas yra ateitininkai ir jų atlikti darbai; Ateitininkai varė plačia vagą Lietuvos reikaluose ir visose srityse. Pereinant į ateitininkus tremtyje gausiai duodama veiklos pavydžių (studijų dienos, stovyklavimas, ir panašiai) Tremties moksleivis, kad ir čia, Amerikoje, turi visai kitas sąlygas pagal mokyklą, pagal kaimynystę. Mokyklose lietuvis ir ateitininkas yra labai negausus. Lietuvoje moksleivis buvo tarp visų lietuvių draugų. Jo veikla buvo jo mokykloje ir už mokyklos. Čia gi moksleivio at-ko siekimų ir idealų niekas neklauso, niekas nesidomi, aplinkos veikti negali.

Vadovas tokios problemos negali išspręsti, bet ji yra aktuali ir svarbi. Kaip vadovauti at-kų veiklai, kai jos nariai tokiose sąlygose? Reikalinga veiklos būdų pakeitimų.

Vadovavimas ir vadai. Vadovaut mokslus einančiam jaunimui reikalinga prityrimo, asmeniškų ypatybių ir tinkamo pasiruošimo. Vadove paduodama daug vadovavimo technikos, naudingų nurodymų, kuriuos kiekvienas moksleivis turi gerai pasiskaityti ir pasisavinti.

Be to vadove supažindinama su ateitininkijos vadais, A. Dambrausku - Jakštu, Pr. Dovydaičiu, Pr. Kuraičiu, Vyt. Endziulaičiu ir Stasiu Šalkauskiu.

Nario saviaukla. Saviauklos klausimas yra labai svarbus ateitininkams. Vadove galima pasisemti, kaip to reikia siekti. Asmenybės ugdymas ateitininkui yra vienas iš svarbiausių, todėl kiekviena teigiama sugestija vadove yra vietoje.

Šis Ateitininkų vadovas bus, bene, pirmas plačios apimties veikalas, liečiąs lietuvių organizaciją. Vadovas

gražiai išleistas taisyklinga ir gražia kalba. Lengvai skaitomas; visi aptarimai aiškūs.

Kunigui Stasiui Ylai ateitininkai bus dėkingi ir savo dėkingumą išreikš uoliai juo naudodamiesi.

Vida Bičiūnaitė

Vida Bičiūnaitė priklauso kun. A. Lipniūno moksleivių at-kų kuopai. Ši recenzija buvo skaityta kuopos susirinkime.

GLOBĖJŲ KLAUSIMU

Vakarų Apygardos Pirmininkės, Ponios Daktarės Meškauskienės paraginta, šiandieną noriu trumpai nupasakoti, kaip, mano kukliu išmanymu, yra svarbu moksleivių ateitininkų kuopoms turėti globėjus.

Kaipo pavyzdį, paimsiu Pr. Dielininkaičio Kuopą, kurioje aš pradėjau savo pirmuosius ateitininkiškus žingsnius.

Šios kuopos kapelionu buvo kanauninkas Zakarauskas, gi, visai kuopai vadovavo ir ją globojo ponia Šoliūnienė. Globėja rūpinosi kuopos narių ideologiniu švietimu, naujų narių verbavimu, kuopos piniginiais reikalais, patalpų klausimu, susirinkimais, mūsų pramogomis; ji kiekviena proga mokė mus gero elgesio; stebėjo, kad kalbėtume tarpusavy tik lietuviškai, ir rūpinosi kitais, čia neišskaičiuojamais, reikalais.

Kad kuopos nariai iš susirinkimų turėtų daugiau naudos, kuopos globėja, atsižvelgiant į narių amžių, suskirstė kuopą į keletą grupių, kurioms parūpino atskirus vadovus, ir su jais palaikydama ryšį, planavo ir vykdė mūsų ateitininkišką auklėjimą.

Kuopos išrinktoji Valdyba gaudavo iš globėjos reikalingus nurodymus bei patarimus ir, tokiu būdu, su laiku įgavusi kuopos veikime patyrimo, truputį palengvino ir globėjos darbą.

Bendri kuopos susirinkimai būdavo kas mėnesį, gi, būrelių — kas dvi, ar trys savaitės. Susirinkimuose būdavo skaitomi, pačių kuopos narių referatai, kuriems temas dažniausiai, parinkdavo kuopos globėja; kartais būdavo pakviečiami paskaitininkai — stud.-ateitininkai; pravedami pasikalbėjimai mandagumo, lietuviškumo, religijos ar kitais klausimais; mokoma tautinių šokių ar lietuviškų dainų ir pan.

Taigi, kaip matyti iš trumpai apibrėžtos kuopos veiklos, šių darbų, be globėjo, vieniems, be patyrimo moksleiviams, būtų neįmanoma atlikti. Turi būti patyrusi ir vadovaujanti ranka, kuri moksleiviams pagelbėtų iki jie įsigis tvirtus ateitininkiškus pagrindus ir patyrimo, kad galėtų toliau irtis savo jėgomis.

Apart globėjo, manau, kad kuopoms yra svarbi ir tėvelių parama. Tą mes pajutome Dielininkaičio kuopoje. Čia, susiorganizavęs tėvų komitetas kuopai labai daug pagelbėjo.

Paminėjau veiklą man gerai pažįstamos kuopos, bet, manau, kad ir kitų pradžios mokyklų At-kų kuopų nariai yra per jauni ir be užtektino patyrimo, veikti vieni, ir, be suaugusio globėjo priežiūros ir nurodymų, vargiai galėtų patenkinamai veikti.

Rita Jaraitė priklauso kun. A. Lipniūno moksleivių ateitininkų kuopai, yra viena iš laikraštėlio „Sūkurys" redaktorių. Dedamas straipsnelis buvo skaitytas Chicagos sendraugių ateitininkų susirinkime, kuriame buvo nagrinėjami moksleivių klausimai.

Pax Romana veikla

AFRIKOS SEMINARAS

Gruodžio 20 — sausio 6 dienomis Afrikoje vyko antrasis Pax Romana seminaras, skirtas šio žemyno katalikams studentams. Seminaro tema: „Afrikietis Studentas ir Jo Tauta". Jaunos Afrikos šalys traukia į save viso pasaulio žvilgsnį — ką jos ir jų vadai lems mūsų rytojui? Tarptautinis Katalikų Studentų Sąjūdis Pax Romana siekia padėti šioms tautoms ugdyti ir katalikų vadų. Afrikiečiai Pax Romana nariai siekia geriau pasiruošti tarnauti savo tautai ir pasirengti savo uždaviniui įlieti krikščionybės principus į naujųjų Afrikos valstybių pamatus. Šis antrasis Pax Romana seminaras Afrikoje yra viena iš priemonių jų ugdymesi.

Studentai ateitininkai, kaip Pax Romana nariai, įnešė savo dalį į šį seminarą nors ir kuklia auka, kurią praeitos vasaros stovyklos metu asmeniškai ant stalo sudėjo. Pax Romana Generalinis Sekretoriatas per SAS Užsienio Skyrių dėkoja visiems SAS nariams savo auka ir malda įsijungusiems į bendrą Pax Romana darbą, išplaukiantį iš atsakomybės Kristui ir Bažnyčiai už mūsų laikų pasaulį.

NAC SUVAŽIAVIMAS

Metinis Pax Romana Šiaurės Amerikos Komisijos (NAC) suvažiavimas šiais metais įvyko New Yorke, lapkričio 5 - 6 d.d. Į šį suvažiavimą, kuriame svarstoma administraciniai Komisijos reikalai ir nusibrėžiama visų metų veiklos programa, kiekviena sąjunga (jų yra aštuonios: NFCCS, National Neman Club Federation, Theta Kappa Phi, CFCCS, Canadian Newman Club Federation, FEUCC, Kanados Obnova ir SAS) siunčia du atstovus. Šį kartą svečiais dalyvavo Pax Romana Egzilų Komisija, latvių „Dzintars", kroatai, ir indų bei afrikiečių katalikų studentų Amerikoje organizacijos. Visuose suvažiavimo posėdžiuose buvo ir Pax Romana pirmininkas dr. Vytautas Vygantas. SAS atstovais įgalioti buvo Aušrelė Skirmuntaitė ir Kęstutis Skrupskelis. Egzilų Komisija save reprezentuoti pavedusi buvo Vidai Lušytei, kuri šiais metais eina SAS atstovės Egzilų Komisijoje pareigas.

Dr. Vyganto pranešimas iš tarptautinio Pax Romana sąskrydžio Lisabonoje 1960 metų rugpiūčio mėnesį iškėlė kaipo pagrindinį dabarties tikslą, į kurį Pax Romana pastangos yra sutelktos — kataliko inteligento asmenybės formavimą, kad vėliau jis pajėgtų imtis savo, kaip kataliko inteligento, atsakomybės mūsų dienų pasaulyje. Seminaras Afrikoje yra dalis šių pastangų.

Šiuo tikslu vadovaujasi ir suvažiavimui pateikta bei priimta NAC veiklos programa, skirta kaip gairės kiekvienai sąjungai metų veikloje. Kiek tai liečia SAS, ši veiklos programa tėra atgarsis daugiau ar mažiau mūsų kiekvienais metais sudaromų ir bandomų įvykdyti planų: metinė tema, studijų dienos, ideologiniai kursai, seminarai, spauda, Entraide. Vieno ko galima būtų norėti, tai kiekvienos draugovės teikimas didesnės reikšmės Pax Romana Dienai. Jos minėjimas, kuris turėtų pas mus vieną kartą pasidaryti metine tradicija, turėtų būti proga kiekvienam studentui ateitininkui giliau apmąstyti savo dalį pasaulinėj katalikų studentų bendruomenėje.

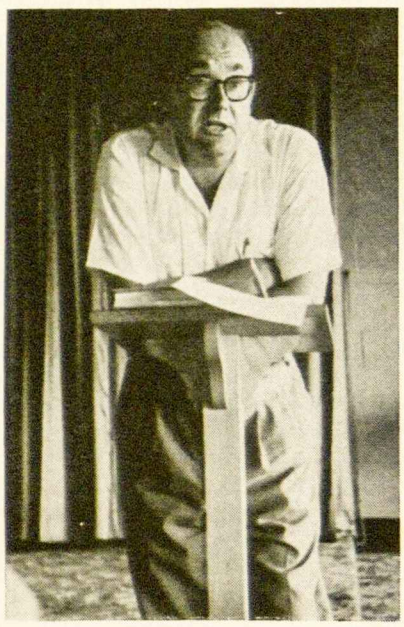

Praėjusių metų studentų vasaros stovykloj kalba p. A. Mažiulis.

Nuotrauka V. Ribokaitės

DETROITAS

Štai žinutė iš Lietuvos Karaliaus Mindaugo Moks. At-kų kuopos Detroite. Mūsų kuopa didžiuojasi rudenį išrinktąja savo valdyba ir ją norėtų pristatyti Ateities skaitytojams.

Nemanykit, kad mūsų valdyba moka tik gražiai pozuoti ant nuotraukų. Oi

Iš Ateitininkų gyvenimo

ne, tai tik vienas jų talentas iš „šimto". Štai mūsų kuopos pirmininkė **Violeta Čižauskaitė.** Ateitininkė nuo pat mažens. Aktyviai dalyvauja kuopos ir vasaros stovyklų veikime. Violeta skambina pianinu, ima dainavimo pamokas ir dalyvauja Det. lietuvaičių chore. Gražiai skaito literatūrinius veikalus, mėgsta deklamuoti eilėraščius ir lengvai „valdo" plunksną. Ji yra senior Holy Redeemer mokykloje, garbės mokinė, ir pasireiškia tenai kaipo viena iš mokyklos laikraštėlio redaktorių. **Kazys Jankauskas** — mūsų vice-pirmininkas. Kazys aktyviai reiškiasi sporto pasauly. Bebūdamas dar tik junior Thurston gimnazijoj jau spėjo 5— taip, 5 raides (letters) sporte įsigyti. Jis žiadžia „cross-country" krepšinį ir yra mokyklos bėgimo komandos narys. Šalia to, Kazys taip pat aktyvus lietuvių tarpe. At-kas jau 7 metai ir šiemet vasaros stovyklose ėjo sporto vadovo pareigas jaunučių At-kų ir vyčių grupėse. Mūsų užsienių reikalų sekretore yra **Danguolė Majauskaitė,** at-kė nuo pat mažens. Mėgsta skambinti pianinu, o dabar neseniai pradėjo imti akordeono pamokas. Danguolė priklauso Detroito tautinių šokių grupei „Šilainei". Būdama junior Ladywood gimnazijoj, ji eina visos junior klasės sekretorės pareigas (junior class secretary). **Sigitas Viskantas** yra mūsų kuopos vidaus reikalų sekretorius. Jis at-kas jau 7 metai. Stovykloj reiškėsi kaipo sportininkas — žaidė tinklinį už stovyklą prieš valdybą. Taip pat Sigitas žaidžia Detroito „Kovo" krepšinio komandoj. Jis mėgsta lietuviškas dainas ir groja akordeonu. Holy Redeemer mokykloj, kur jis yra senior, Sigitas pasižymi kaipo „garbės studentas." Mūsų kuopos stropioji iždininkė yra **Danutė Polteraitytė** — at-kė nuo pat mažens. Šiuo metu Danutė yra ateitininkių mergaičių būrelio pirmininkė. Ji mėgsta sportą — dalyvauja Det. „Kovo" merg. tinklinio komandoje, taip pat stovyklose pasižymėdavo kaip gera kvadrato žaidėja. Danutė priklauso Det. lietuvaičių chorui. Būdama junior Holy Redeemer gimnazijoj, ji nešasi namo beveik visas A.

Tai tiek šiam kartui. Apie kuopos veikimą kitą sykį.

Daiva Bajorūnaitė

PUTNAM, CONN.

Putnamo Studentės At-kės pradėjo naujuosius mokslo metus valdybos rinkimais: Andra Antanaitytė — pirmininkė, Nijolė Sabaitytė — sekretorė, Aušra Domeikaitė — iždininkė, ir Saulė Brazdžionytė — korespondentė.

Pirmasis formalus susirinkimas įvyko spalio mėn. 30 d., Kristaus Karaliaus minėjimo proga. Ši šventė buvo pradėta su Šv. Mišiom, o baigta vakare su minėjimo programa. Meninę dalį atliko moksleivės ir studentės. Aurelija Kucinaitė, Dalia Žemaitytė ir Eglė Gorytė deklamavo supintas eiles Leonardo Andriekaus, Gražinos Babrauskienės ir V. Klajūnės. Rita Duricaitė skaitė savo sukurtą maldą Kristui Karaliui, akomponuojant Marijai Narkutei. Pagrindinė programos dalis buvo kun. Antano Paškevičiaus paskaita. Kun. Paškevičius nagrinėjo šią temą — Kristaus ir anti-Kristaus kova žmogaus sieloje. Minėjimą baigėm bendru choru pagerbdami Kristų Karalių su giesme „O Kristau Pasaulio Valdove." **S. B.**

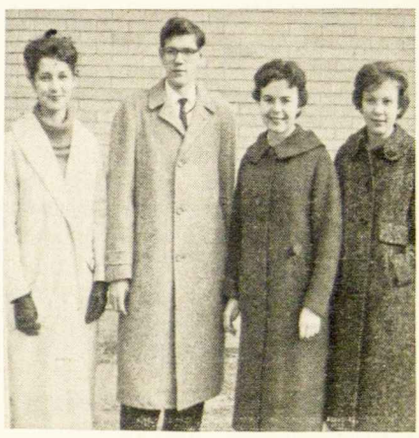

Det. Kar. Mindaugo Moks. At-kų kuopos valdyba. Iš k. į d.: Danguolė Majauskaitė, Sigitas Viskantas, Violeta Čižauskaitė ir Danutė Polteraitytė. Trūksta Kazio Jankausko.

Nuotrauka D. Bajorūnaitės

HARTFORD, CONN

Dalyvavę iškilmingose Kariuomenės Šventės minėjimo šv. Mišiose, Hartford'o draugovės nariai gausiai susirinko naujame Kristinos ir Sigito Šerkšnų bute.

Danutė Grajauskienė, susirinkimo pirmininkė, atidarė susirinkimą malda ir pakvietė Vytautą Radiką sekretoriauti.

Einamuose reikaluose buvo diskutuojama gyvojo rožančiaus atnaujinimas ir draugovės valdybos siūlytas ateities veiklos planas. Šiame plane buvo apimtas platus veiklos ratas, kuriame matėsi net ir kėgliavimas — naujas draugovės sportinis užsiėmimas. Taip pat yra numatyti narių referatai liečianti religijos, filosofijos ir muzikos temas. Visi buvo prašyti pastudijuoti šį planą ir nuspręsti jo likimą sekančiame susirinkime.

Įdomiausią susirinkimo dalį sudarė kun. V. Cukuro paskaita „Filosofinės srovės pasaulyje". Prelegentas apšvietė šių dienų tendenciją egzistencializmui, cituodamas Kierkegaard'ą ir kitus vokiečių ir prancūzų filosofus, ir tuo pačiu metu pateikdama klausytojams aiškų dabartinių srovių vaizdą.

Po susirinkimo, skaniai pasivaišinę, kai kurie dalyviai nuvyko į skautų suruoštą minėjimą.

D.

CLEVELANDAS, OHIO

„Maironio" kuopa spalio mėn. 28 d. surengė jaunimui kaukių vakarą.

Jau pirvažiavus Čiurlionio namus, kuriuose vyko kaukių vakaras, matei, kad čia vyksta kažkas nepaprasta: prie durų tave pasitiko barškėdami skeletai ir raudona paslaptinga šviesa. prasimušanti pro pumpkino akis. Viduje švaistėsi šios žemės ir pragaro pasaulio garsenybės. Linksmai šoko Fidel Castro su Kleopatra ir Beatnikas su Princese, šmaikščiai sukinėjosi juodas velniūkštis, iškilmingai žingsniavo ir sekė vakaro eigą Cezaris bei daug daug kitų. Įdomesnieji kostiumai buvo premijuoti.

Vakaras sutraukė daug jaunimo. Visą darbą atliko ir bufete patarnavo patys moksleiviai. Vakaro globėjais buvo p. Genė Čyvienė ir p. Vl. Bačiulis. Toks pirmas bandymas Clevelande pasisekė gerai.

Kuopai šiais metais vadovauja M. Gailiušytė, jai talkina V. Kasperavičius, G. Degutytė, A. Skardytė, R. Laniauskaitė ir Kaributas Čyvas. Globėja yra p. L. Gailiušienė.

Stefa Alšėnaitė

VOKIETIJA

MOKSLEIVIŲ AT-KŲ VYSK. M. VALANČIAUS KUOPOS METINĖ ŠVENTĖ

XII. 8 Moksleivių Ateitininkj Vysk. M. Valančiaus kuopa (Vasario 16 Gimnazijoje) šventė savo tradicinę metinę šventę. 10 val. su savo vėliava tautiniuose rūbuose dalyvavo mokinių pamaldose. 15 val. Gimnazijos salėje buvo suruošta akademija kuopos Globėjos Nekaltai Pradėtosios garbei, kur VI kl. mokinės Danutė Lukšaitytė ir Renata Rauchaitė davė vyresniųjų at-kų įžodį. Įžodį priėmė kuopos dvasios vadas. Kalbą tąja proga pasakė Direktorius L. Gronis. Sekė meninė dalis — muzika, eilėraščiai atlikti moksleivių. Kun. J. Dėdinas skaitė paskaitą tema „Nekaltai Pradėtoji".

Rohesterio Ateitininkai Kristaus Karaliaus ir veiklos dešimtmečio šventėje. Pirmoje eilėje stovi iš kairės į dešnę: Rita Mačiulytė, Nijolė Mačiulytė, Regina Stankaitytė, Regina Šipalaitė, Ramunė Krokytė, Marytė Poškutė, Augustinas Juodvalkis, Milda Juodvalkytė, Pranas Puidokas jr., Juozas Stankaitis, Genutė Stankaitytė, Juratė Krokytė, Kristutė Puidokaitė, Danutė Krokytė, Kristina Šipailaitė. Antroje eilėje sėdi: Genovaitė Puodžiūnienė, Marcelė Lelienė, Bronius Krokys, Vladas Lelis, Ona Pupininkienė, Aldona Miškinytė, Aldona Krygerytė, Izabelė Poškutė, Margarita Valiukienė, Veronika Puidokienė. Trečioje eilėje stovi: Violeta Puodžiūnaitė, Juzė Krokienė, Antanas Sabalis, Olga Stankaitienė, Edmundas Vasiliauskas, Vytis Lelis, Alfonsas Stankaitis, Pranas Puidokas, Jurgis Valiukas, Kostas Mačiulis ir Antanas Ragelis.

Šia proga Sielovados Direktorius Tėvas Alf. Bernatonis pasakė į visus moksleivius nukreiptą kalbą, ragindamas ne tik ateitininkus, bet ir visus moksleivius katalikus gyventi obalsiu — „Visa atnaujinti Kristuje" — Draugе jis padėkojo Gimnazijos Vadovybei ir mokytojams už pareikštą prieš kurį laiką sveikinimą jo 10-tų metų Sielovados vadovavimo sukakties proga.

Parengime, be Sielovados Direktoriaus dar dalyvavo Krašto Valdybos Pirmininkas kun. Br. Liubinas, Dr. G. Valančius, Dr. J. Sakalauskas, būrelis mokytojų ir kviestų mokinių. 19 val. buvo jauki nariams ir svečiams kavutė.

GIMNAZIJOS KREPŠININKŲ LAIMĖJIMAI MANNHEIME

XI. 19 gimnazijos du krepšinio vienetai buvo pakviesti į Mannheimą sužaisti draupgiškas krepšinio rungtynes prieš Mannheimo Krepšinio Klubą (Mannheimer Basketball-Club). Rungtynės įvyko amerikiečių „Turley" kareivinių sporto salėje. Tenka pastebėti, kad Mannheimo krepšinio klubą įsteigė p. Babys, žinomas iš Klaipėdos Krašto kilęs sporto žurnalistas, ir, kad šitą klubą globoja amerikiečių kariai. Jie užleidžia Mannheimo Krepšinio Klubo nariams savo sporto sales pastoviam treningui ir jų krepšinio treneriai treniruoja ir paruošia šito klubo vienetus ir prieauglį, o rungtynių metu jų geriausi žaidėjai net ir žaidžia jo eilėse. Iš kitos pusės tenka apgailestauti, kad mūsų gimnazijos krepšininkai rudens ir žiemos metu neturi galimybių pasitreniruoti, nes gimnazija neturi didesnės sporto salės, gi pati krepšinio aikštė nėra pritaikinta žiemos sezonui ir dėl transporto sunkumų nebuvo galima vežtis dar daugiau jaunesniųjų žaidėjų ir ten išbandyti jų jėgas. Nežiūrint visų šių sunkumų, gimnazijos krepšininkai su įprasta energija gynė gimnazijos spalvas ir abejas rungtynes laimėjo pelnytai. Po labai įtemptų rungtynių, pirmoji rinktinė savo priešininką nugalėjo rezultatu 76:70, o antroji 57:37.

Mūsų gimnazijos rinktinę sudaro šie žaidėjai: Baliulis, Bauras, Dičpetris, Ermolenka, Gailius, Getneris; Jasevičius, Kušneraitis, Rožaitis, Rudys, Valiauga ir Vitkus.

HAMILTONAS

Ir Hamiltone buvo paminėta at-kų 50 metų jubilėjus. Šventė pradėta 1960 m. lapkričio 12 d. — šeštadienį 6 v. vak. paskaita svečio iš Toronto V. Birietos: „Mūsų taut. uždaviniai tremtyje", pasinaudojant dr. J. Griniaus mintimis. Laisvės netekimas dar nereiškia tautos mirties. Tauta yra daugiau negu valstybė. Kol būsime lietuviais, tol Lietuva bus gyva. Krikščioniška pasaulėžiūra at-kų tautinio išlikimo laidas. Istorinį vyksmą neregimai kreipia nepramatomoji Dieviška Ranka. „Ateitį regim tėvynės laimingą, šviečia mums kryžius ant mūs vėliavos" — šiais himno žodžiais baigė paskaitininkas. Po to 7 val. v. bažnyčioje buvo kalbamas rožančius ir giedama „Libera" už visus mirusius at-kus.

Sekmadienį, lapkr. 13 d. 11 val. pamaldos Aušros Vartų par. b-je ir bendra šv. Komunija. Šv. Mišias atnašavo svečias iš Čikagos kun. J. Kidykas S. J., At-kų Fed. dv. vadas. Savo pamoksle svečias iš Čikagos pabrėžė ištikimybę Kristui ir tautai nežiūrint viliojimų: turto, medž. gėrio, jėgos; nežiūrint vargo ir skurdo. Reikia aukos, aukos! Dabar esame sunkesnėse sąlygose negu prieš 50 metų kada gimė at-kai. Priespauda iššaukia pasipriešinimą, o čia aplinkinis medž. gėris grąsina ištižimu.

Po pamaldų parapijos salėje buvo bendri pietūs. Buvo atvykęs būrys at-kų iš Toronto ir Ročesterioį Sveikino jaunučių dv. vadas kun. V. Pošmanskis, mok. p. Mikšys, iš Ročesterio ir org-jų atstovai. Ilgesnį žodelį tarė iš Toronto at-kų pirm-kas St. Juozapavičius.

3 v. po pietų buvo minėjimas - akademija. Pradėta at-kų himnu. Toliau

sekė sveikinimai: kuopos dv. vado kun. dr. Tadarausko, pasaulio liet. bendr. pirm. p. J. Matulionio iš Toronto, Hamiltono bendruomenės, par. komiteto ir org-jų atstovai. Toliau svečio iš Detroito dr. A. Damušio paskaita. At-kai užsibrėžę sau tikslą artinti tarpą tarp idealo — paties Kristaus ir žmogaus. Idealo meilė, dorinis jautrumas, protinis gyvumas ir tobulėjimas — pagal prof. S. Šalkauskį. Dabar ypač svarbu ugdyti jaunuomenėje karžygiškumą, o šeimos turi atsispirti blogiui, kuris skverbiasi iš šalies, iš materializmu ir ateizmu persunktos aplinkos. Kultūra aukštesnė už prigimtį ir religija aukštesnė už kultūrą. Religija — kurioje ir per kurią reiškiasi žmogaus asmenybė.

Minėjimo meninę dalį atliko: iš Hamiltono akordeonu — V. Beniušis, pianu — Gasiūnaitė ir eilėraštis „Anykščių šilelis" — A. Orvidas. Iš Toronto piano V. Sakalauskaitė, jaunučiai padainavo "4 beatnikai", ir jaunutei — „Trys vilkai.'" Iš Rochesterio išpildė dainų ir poezijos pynę — montažą ir R. Obelis paskambino pianu.

Sugiedoję Tautos himną dalis skirstėsi namo, o jaunimas pasiliko šokiams.

Praurimė.

ROCHESTER, N. Y.

1960 m. spalio 30 d. Rochesterio At-kai surengė lietuvių visuomenei Kristaus Karaliaus šventę kartu minėdami ir savo veiklos 10 metų sukaktį.

Ši dviguba šventė prasidėjo 8 val. pamaldomis šv. Jurgio Liet. bažnyčioje. Prieš pat pamaldas pašventinus naują kuopos vėliavą, šv. Mišias už a. a. Kazimiero Pakšto vėlę atnašavo kun. L. Jankus, pasakydamas atitinkamą pamokslą. Šventei pritaikintų minčių pluoštą paskleidė radijo bangomis dr. V. Lelis lietuvių radio valandėlės metu.

3 val. p.p. šv. Jurgio Lietuvių parapijos salėje įvyko iškilmingas posėdis - akademija, gausiai dalyvaujant Rochesterio Liet. visuomenei. Akademijos metu iškilmingą pasižadėjimą veikti ateitininkų eilėse davė sekantieji moksleiviai ateitininkai ir jaunučiai: A. Juodvalkis, M. Juodvalkytė, V. Lelis, M. Poškutė, J. Stankaitis, G. Stankaitytė, R. Stankaitytė, P. Puidokas jr. Ch. Šipalaitė, R. Šipalaitė, R. Krokytė, J. Krokytė.

Pagrindinę kalbą akademijos metu pasakė svečias iš New-Yorko kun. L. Jankus. Dešimtmečio proga at-kus sveikino sekantieji asmenys: kun. klebonas P. Valiukevičius, kuopos dvasios vadas kun. A. Račaitis, Liet. Bendruomenės vardu A. Sabalis, Karių Ramovės vardu — P. Saladžius, Radio klubo vardu V. Žmuidzinas, Skautų S. Ilgūnas, Hamiltono At-kų vardu J. Pleinys. Perskaitytas sveikinimas raštu, gautas iš Toronto At-kų. Šventės šūkis — aidu atsiliepė iš praėjusio ateitininkų kongreso „Ištikimybė Kristui, ištikimybė Lietuvai". Scenos papuošimas K. Bulsienės-Narutės Nerimos. Darbo prezidijumą sudarė A. Miškinytė ir B. Krokys.

Puikią meninę programos dalį gražiai išpildė K. Bulsienė - Narutė Nerima paskaitydama savo kūrybos tris eilėraščius, solistė V. Sabalienė padainavusi per du kartu 6 dainas, rašytojas J. Jankus paskaitęs savo kūrybos novelį „Žemės sauja".

Po meninės programos sekė vakarienė, puikiai paruošta moterų ateitininkių. Svečių ir at-kų susidarė virš 70 asmenų. Vakarienės metu dar kalbėjo kun. L. Jankus, įspūdingą žodį tarė dr. V. Lelis vėliavos krikšto kūmas. Vėliavos kūma, Ona Pupininkienė, prapiovė puikų tortą specijaliai jos pačios iškeptą vėliavos krikštynoms. Nuotaikingą juokų laikraštį „Sure" paskaitė dr. A. Stankaitis ir dr. V. Lelis.

Vakarienės stalui sumaniai vadovavo dr. A. Stankaitis. Iš kaimyninės ateitininkų kuopos, Hamiltono, šventėje ir vakarienėje dalyvavo 15 ateitininkų moksleivių ir sendraugių.

Puiki buvo šventės nuotaika ir dalyviai nenoromis pamažu skirstėsi į namus, nes sekantį rytą visų laukė darbas, mokykla.

BALTIMORE

Šių mokslo metų pirmajam susirinkime Baltimorės ateitininkai studentai, dalyvaujant dvasios vadui kun. K. Pugevičiui, aptarėme ateities planus ir išsirinkome naują valdybą: Šarūnas Nastopka — pirm., Ramutė Kudirkaitė — vicepirm. ir koresp., Emilija Zupkutė — sekr., Birutė Bogutaitė — ižd.

R. K.

San Paulo Moksleiviai Ateitininkai per 35 metų lietuvių emigracijos Brazilijon minėjimą, surengtą Lietuvių Bendruomenės.
Nuotrauka R. Dovydaičio

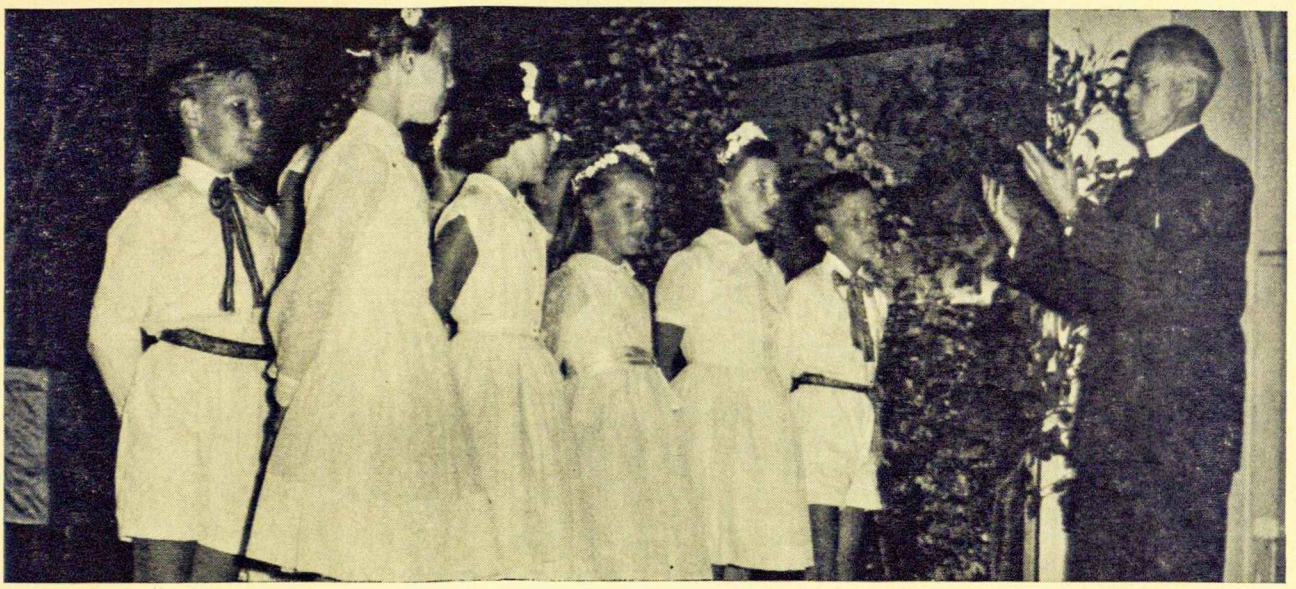

Jaunieji Sydnėjaus (Australija) ateitininkai per kariuomenės šventės minėjimą. Diriguoja kun. Petras Butkus
Nuotrauka Vinco Raštučio

BALTIMORĖS MOKSLEIVIŲ VEIKLA

Spalio 20 d. Baltimorės ir Vašingtono jaunimas linksmai pasišoko mūsų suruoštam rudens vakare. Šokių ir programos komitetai, po ilgo ir sunkaus planavimo bei darbo, paruošė įdomią programą ir labai gražiai išpuošė salę. Visi dalyviai buvo patenkinti ir, smagiai prisišokę ir padainavę išsiskirstė savo keliais.

Spalio 30 d., Kristaus Karaliaus Šventėje, Baltimorės at-kų metinė šventė. Su savo vėliava bendrai visi dalyvavo Šv. Mišiose ir Šv. Komunijoj. Po Mišių visi rinkosi į parapijos didžiąją salę bendriems pusryčiams. Reikia pastebėti, kad taip gausiai dar niekad nebuvo prisirinkus salė. Pagrindinę kalbą apie Kristų Karalių pasakė p. Bačkienė, atvykusi iš Vašingtono. Taip pat prisiminėm Prof. K. Pakštą. Šia proga p. Dambriūnas, taip pat iš Vašingtono, atvežė Prof. Pakšto užrekorduotą paskutinę kalbą, pasakytą Kongreso metu. Mums visiems buvo nepaprastai įdomu išgirsti šią kalbą, nes daugumas pažinom ar bent porą sykių girdėjom Prof. Pakštą kalbant Baltimorėj. Po to sekantys moksleiviai davė vyresniojo at-ko pasižadėjimą: Virginija Gailevičiūtė, Remigijus Balčiūnas, Romas Kalinauskas, Rimas Šilgalis, Augustinas Uleckas ir Eimutis Radžius.

Nors šių met ųpradžioje mūsų moksleivių kuopa buvo paskelbta viena iš pavyzdingiausių kuopų, tačiau laukėm šios šventės kada iškilmingai galėtumėm pririšti šio atžymėjimo ženklą — juostelę. Kuopos dvasios vadas, kun. Pugevičius, svečiam ir kitom sąjungom stebint, pririšo juostelę prie moksleivių vėliavos. Mūsų šventės proga sveikino aplinkinių; miestų at-kai raštu, taip pat Baltimorės organizacijų atstovai žodžiu. Po iškilmingos dalies sekė meninė dalis. Moksleiviai išpildė labai gražų montažą, rūpestingai paruoštą p. Šilgalienės.

Niekas nenorėjo apleisti salės, bet laikas bėgo, teko atsisveikinti su draugais ir svečiais.

Lapkričio 20 d. įvyko Baltimorės moksl. at-kų mėnesinis susirinkimas pas p. Noreikus. Tikrai gausiai susirinko. Pirmininkavo A. Radžius, o sekretoriavo B. Dulytė. S. Drazdytė, A. Šilgalis ir E. Radžius peržvelgė kuopos veiklą, jos santykius su kitais at-kais ir kitom jaunimo organizacijom. Čia kiekvienas kuopos narys turėjo progos išreikšti savo mintis. Buvo karštos ir įdomios diskusijos. Kuopos iždininkas, R. Balčiūnas pranešė apie iždo stovį ir visus ragino ligi sekančio susirinkimo susimokėti nario mokestį. Taip pat A. Radžius padarė pranešimą apie Filadelfijos at-kų šventę, kurioj nemažai mūsų at-kų dalyvavo. Malonu, kad susirinkime dalyvavo ir dvasios vadas kun. Pugevičius, kuris mums tarė žodį. Po susirinkimo smagiai pasivaišinom ir pasišokom.

Lapkričio 27 d. kuopa suruošė prieš-adventinius šokius. Šokiuose buvo susirinkę ne tik at-kai, bet ir jų draugai. Smagiai pasišokom ir pasilinksminom.

E. Radžius

AUKA — NE BAUSMĖ

„Ateitis" jau eilę metų lanko Europoje pasilikusius tautiečius. Tik Amerikoje gyvenančių lietuvių aukotojų dėka „Ateities" administracija gali beveik 300 egzempliorių ten pasiųsti. Kaip ji ten laukiama ir vertinama pasako J. Vaivada, sanatorijoje esąs lietuvis, šiais žodžiais: „Aš esu čia įgaliotas spaudos reikalams, bet iki šiai dienai net nepadėkojau mieliems aukotojams. Tai vis to pfenigio kaltė. Dabar noriu nuoširdžiai visų vardu padėkoti už Jūsų pasiaukojimą. Teatlygina Jums brangūs tautiečiai Visagalis Dievas."

Dažnas iš mūsų neretai atsidūstame ir tik pamatę vokelį iš vienos ar kitos lietuviškos institucijos, tuoj susumuojame: „Ir vėl aukų prašo". Nesijauskime tokie nelaimingi. Jei tik pasižiūrėsime į šio krašto gyvenimą į tas milijonines sumas, kurias turi sudėti šio krašto gyventojai, kurių bent nuotrupomis ir mes esame pasinaudoję nevienas. Jei žvilgterėsime į mūsų pirmosios kartos aukomis pastatytas bažnyčias, mokyklas, ligonines ir vienuolynus, atminkime, kad jų pašto dėžutes dažnai pasiekdavo aukų vokeliai.

Auka nėra bausmė. Auka yra palaimingas būdas parodyti savo krikščioniškumo supratimą, auka yra žmonių ryšys tvirtesnis už šodžius.

„Ateitis" šiuo metu yra sunkioje materialinėje padėtyje. „Ateitis" yra daugiau reikalinga mūsų kovoje už lietuviškai galvojančio kataliko inteligento išugdymą, negu ji bet kada yra savo istorijoje buvusi. Tikėdami šio žurnalo svarba prašome Jūsų visų paremti ją tiek straipsniais (nelaukdami redakcijos prašymų), tiek didesne ar mažesne pinigine auka, bei suradimu naujų prenumeratorių. Surandant naują prenumeratorių mes darome dvigubą patarnavimą, t. y. padedame „Ateičiai" ir tam kuriam ją užsakome ar pristatome, kad užsisakytų.

Kaip minėjome „Ateitis" Europą pasiekia tik aukotojų dėka. Europos skaitytojų sąskaita susidaro apie tūkstantį dolerių, todėl prašome paaukoti šios sąskaitos padengimui.

Administracija

Europos skaitytojams aukojo:

Kun. A. Steponaitis, Los Angeles	$3.00
Stasys Juozapavičius	2.00
Kun. A. C. Kardas, Mich.	1.00
Kristina Stankaitytė, Cleveland	1.00
P. Praskonytė, Baltimore	1.00

ALp(LKA)1786
1961, Nr.1

ATEITIS, SAUSIS NR. 1

90.725.84